БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряты-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 24 (6459)
ФЕВРАЛИИН 3
ВТОРНИК
1953 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

ҺАРАҺАА ҺАРАДА, КВАРТАЛҺАА КВАРТАЛДА ТҮСЭБӨӨ ДҮҮРГЭХЭ

Партиин XIX съездын шиидхэбэринүүдээр, съезд дээрэ нүхэр Сталинай хэлэһэн үгэнүүдээр ба «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэһэн тэрэнэй сэсэн мэргэн зохёолоор зоригжоһон бүхы советскэ хүнүүд ажахын ба культурна байгуулалтын хамаг участогууд дээрэ улам ехэ эдэбхи хэшээлтэйгээр хүдэлмэрилжэ байнад.

«1952 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэлгын дүнгүүд тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна Статистическэ Управлениин мэдээсэл хадаа промышленность, хүдөө ажахы ба культурые саашадань хүгжөөлгын талаар шэнэ ехэ амжалтануудые манай гүрэнэй туйлаһыень бүхы дэлхэйдэ үшөө дахин харуулба.

1953 онине эхилхэ зуураа Ленин—Сталинай партяар ударидагдажа ябаһан советскэ арад болбол табадахи сталинска табанжэлэй гурбадахи жэлэйнь түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлдээ асари ехэ шэнэ амжалтануудые туйлаха байһанаа лаб мэдэнэ. Юуб гэхэдэ, партиин XIX съездээр хараалагдаһан шэнэ табанжэлэй түсэбые манай арад өөрымнай хэрэг гэжэ хүлеэн абаад, коммунистическэ байгуулалтын бүхы участогууд дээрэ тон ехэ зоригжолтойгоор хүдэлмэрилжэ байна.

Бүхы советскэ арадтаяа хамта манайшье республикын ажалшад сталинска табанжэлые бэелүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Промышленна олон предприятинууд 1952 оной гүрэнэй түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргээд, энэ жэлэй эхинһээ хойшо түсэбүүдээ мүн амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Улан-Удын механизированнэ шэлэй завод, Улан-Удэ станциин паровозно депо, паровозо-вагонно заводой котельнэ цех, Эрийскэ леспромхоз гэхэ мэтын ба бусад предприятинууд шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ тогтоогдоһон графигайнгаа ёһоор хүдэлмэрилжэ, январь һарынгаа түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэн байха юм.

Эдэ ба бусадшье предприятинууд яагаад иимэ һайн показательнуудые туйланаб гэхэдэ, цех ба участок бүхэнэйнь эмхитэйгээр хүдэлмэрилнэ, механизмууд болон агрегадуудые хүсэд дүүрэнээр ашаглахын тула эрид шууд хэмжээнүүдые абана, ажахын, партийна хүтэлбэрилэгшэдэй ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө предприятиие хүтэлбэрилхэ арга методууд үдэр бүри һайжаруулагдана, үйлэдбэриин шэнэ техникэ үргэнөөр хэрэглэгдэдэг, хүдэлмэришэдэй ажал зүбөөр эмхидхэгдэдэг байна.

Гэхэтэй хамта, мүн түсэбөө дүүргэдэггүй предприятинууд бии гэжэ январь һарын дүнгүүд харуулаа. Иимэ предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд арадай ажахые шухала продукцяар саг соонь хангаха ябадал таһалдуулна. Жэшээлхэдэ, Улан-Удын паровозо-вагонно заводой хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Бутко, Краснов ба бусад партяар үни хада буруушаагдаһан, хуушанай методые баримталан, һарын эхинһээ хойшо ритмичнэ хүдэлмэри хантадаггүй, харин хожом болоһон хойно паровозуудые заһабарилха һарын түсэбэй таһалдуулагдажа байһанние хараад, һарын гурбадахи декада соо штурм хэжэ эхилдэг байна. Ингэжэ, паровозуудай заһабарилгын шанарые муудуулдаг ба удаадахи һарын түсэбые һайнаар дүүргэхын тула бэлэдхэлэй хүдэлмэриие таһалдуулдаг байха юм.

Улан-Удын «Механлит» гэжэ заводой директор нүхэр Бурлов предприятиие мүн лэ нимэ методээр хүтэлбэрилнэ, тиихэдэ тус заводой главна инженер нүхэр Марин хүдэлмэриин түрүү методые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлнэгүй, үүсхэлгүйгөөр, олониитэтэй барисаагүйгөөр хүдэлмэрилнэ, үйлэдбэриин новаторнуудай һайн дурадхалнуудые дэмжэнэгүй. Тэрэнэй эсэстэ тус завод түсэбөө дүүргэлгын талаар гүнзэгы таһалдалда оронхой.

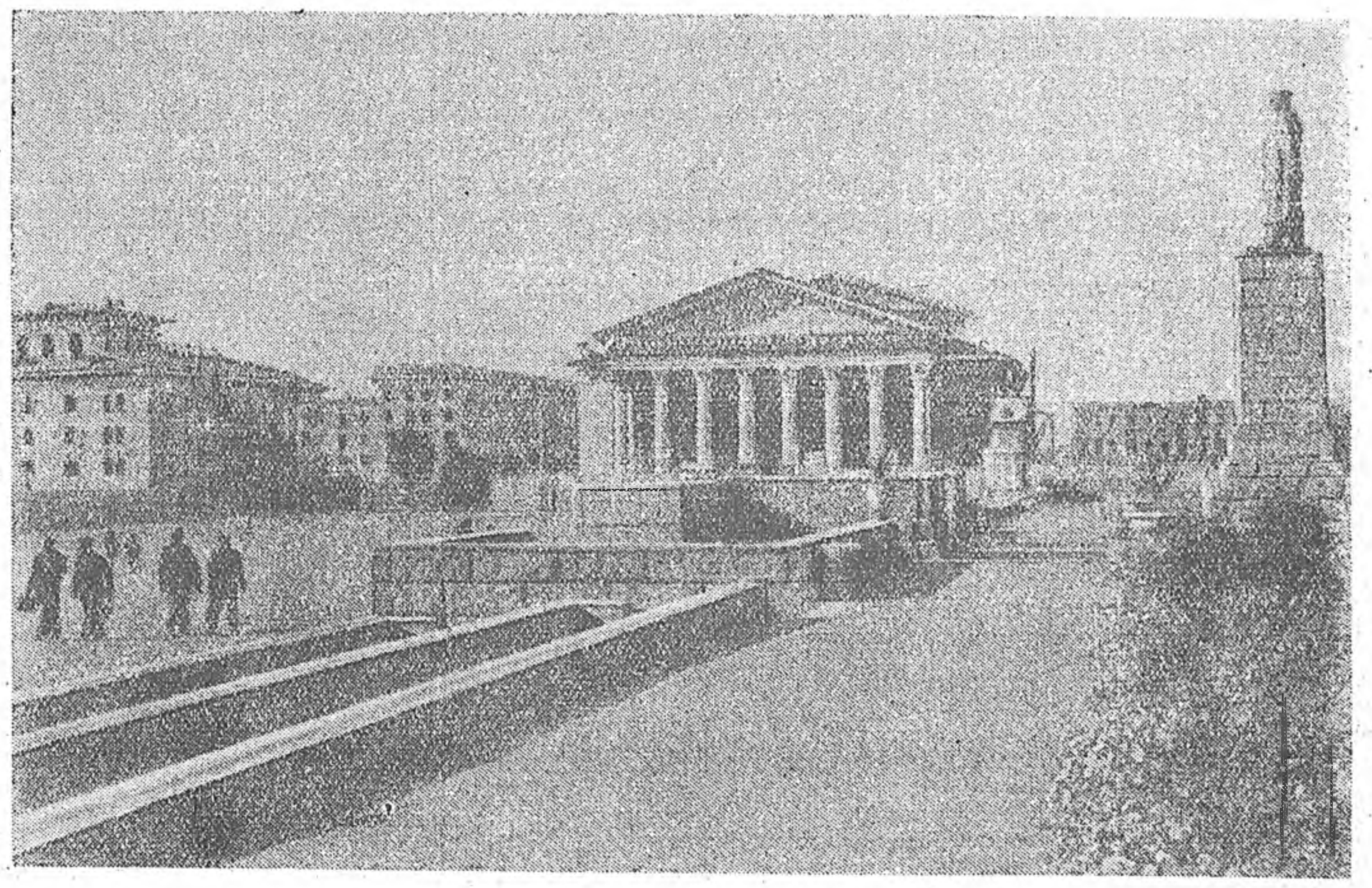
Имагтал хүдэлмэришэдэй ажалай хүсэд һайнаар эмхидхэгдээгүй, механизмуудые шадамараар ашаглаагүй байһан дээрэһээ Сэлэнгын, Баргажанай, Шулуутайн ба бусад леспромхозууд, мүн тэрэшэлэн Улан-Удын горпромкомбинадай зарим цехүүд гээгдэлтэй, муугаар хүдэлмэрилнэ гэхэдэ болохо байна.

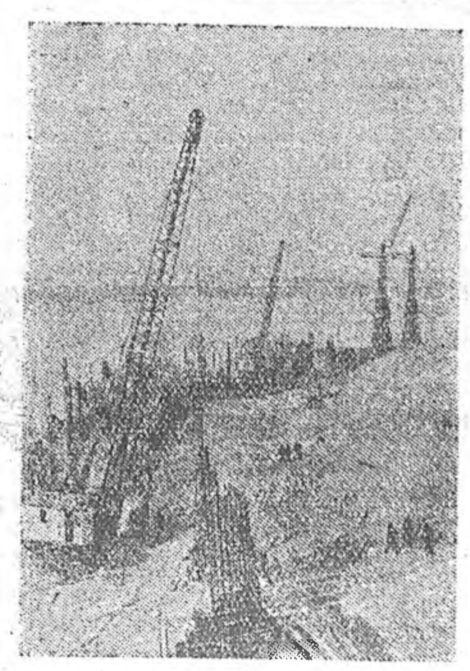
Гүрэнөөр тогтоогдоһон даабариие предприятинуудай таһалдуулжа байһанние саашадаа тэсэжэ болохогүй. «Гүрэнэй түсэб хадаа хуули гээшэ. Бүхы предприятинууд тэдэндэ тогтоогдоһон гүрэнэй даалгабаринуудые дүүргэхэ ба арадай ажахые тэрээндэ хэрэгтэй продукцяар хангаха уялгатай. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд ба партийна организацинууд болбол түсэбөө предприяти бүхэнэй гансал валовой продукциин хэмжээгээр бэшэ, мүн заатагүй бүхы зүйлнүүдые үйлэдбэрилгөөр, гүрэнэй түсэбтэй зохилдуулан дүүргэхэ ябадал хангаха, бүтээн гаргадаг продукциин шанарые саг үргэлжэ һайжаруулха ябадал туйлаха, предприятинуудай нормальна хүдэлмэридэ һаад хэдэг шалтагаануудые элирүүлхэ ба гүйсэд усадхаха уялгатай» гэжэ Г. М. Маленков партиин XIX съезд дээрэ хэлээ һэн. Нүхэр Маленковой энэ заабариие эрхэбэшэ дүүргэхын тула манай республикын промышленна предприятинуудта бүхы арга боломжо бии.

Партийна, профсоюзна организацинууд ба ажахын хүтэлбэрилэгшэд социалистическэ мүрысөөе оперативнаар хүтэлбэрилхэ, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй дүй дуршэл дэлгэрүүлхэ зэргээр ажалшадай творческо үүсхэлээ хүгжөөлгэдэнь туһалха, үдэрһөө үдэртэ, һараһаа һарада, кварталһаа кварталда түсэбүүдээ предприяти бүхэнэй саг үргэлжэ һайн шанартайгаар дүүргэдэг байхын тула тэдэнэй эмхитэй хүдэлмэри хангаха уялгатай.

Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула промышленна предприятинуудай партийна, профсоюзна, комсомольско организацинууд ажалшадай дунда политическэ хүдэлмэри һайжаруулха ёһотой. Мүнөө республика дотор ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануудта бэлэдхэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Политическэ шухалын шухала энэ кампаниие гүрэнэй тогтоогдоһон түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ предприятинуудай бүхы хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшадые элсүүлхэ зорилгонуудтай тааралдуулан ябуулха хэрэгтэй.

Город—геройдо

Агуухэ Сталинградска байлдаанай болоһоор арбан жэл гүйсэбэ. 1943 оной февралиин 2-то Сталинград шадар хүреэлэгдэһэн немецко-фашистска хэдэн олон шэлэгдэмэл дивизинүүд Советскэ Армиин шанга нюдаргаар хяара һамна сохюулһан байха юм. Энэ илалта хадаа дэлхэйн хоёрдохи дайнай ябасада эрид эрьелтын эхин болоо һэн. Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ эды шэнээн һүртэ ехэ байлдаан огто үзэгдөөгүй. Сталинград шадар туйлагдаһан энэ илалта хадаа советскэ арадай шэн зоригтой, бата бэхи хүсэтэй, эбдэршэгүй ниигтаралтай байһаниие эли тодоор харуулаа.

Мүнөө үедэ Сталинград город коммунизмын агуухэ барилгын гуламта, байгаалиие хубилгаха хүдэлмэринүүдэй центр, 5 далайн порт болоод байна. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ суднаар ябаха Волго-Донской каналһаа эхилээд, хойшоо—асари томо гидроэлектростанциин ба Волго-Урал каналай барилга хүрэтэр жаран километрын газарта шэнэ Сталинградай барилгын талмайнууд дэлгэрэнхэй. Эндэ 150-аад элдэб промышленна предприятинууд хүдэлмэрилнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (дээрэнь) наһа бараһан тэмсэлшэдэй талмай. (Доодо тээнь) Волгын зүүн эрье дээрэ шпунтово хаалта барягдажа байна. Тэрэ хадаа Сталинградска ГЭС-эй байшангай котлованиие хааха юм.

Партиин XIX съездын материалнуудые ба нүхэр И. В. Сталинай зохёолые шудална

МАХАЧКАЛА. Дагестанай хүдөөгэй ажалшад партиин XIX съездын материалнуудые ехээр һонирхожо шудална. Эдэ түүхэтэ документнүүдтэ зорюулагдаһан лекцинүүд ба элидхэлнүүд колхозуудта ба МТС-үүдтэ уншагдана. Унцукульска районой Балаханы гэжэ хадын зулай Куйбышевай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин колхознигууд «Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XIX съезд ба СССР-тэ коммунизм байгуулгын зорилгонууд» гэһэн лекци шагнаба. Унцукульска дунда һургуулиин багшанар «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэжэ нүхэр Сталинай зохёолдо зорюулагдаһан лекцинүүдые колхознигуудта уншаба.

Партиин XIX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүд, И. В. Сталинай зохёол тухай 300 шахуу элидхэлнүүд хүдөөгэй лекторинуудта, культурын Байшангуудта, клубуудта, уншалгын гэрнүүдтэ хэгдэбэ. хоёр мянга гаран хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэбэ.

СВЕРДЛОВСК. «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэжэ И. В. Сталинай зохёол —марксизм-ленинизмын теоридо элитэ шэнэ оруулалта мүн» гэһэн экономическа наукануудай кандидат нүхэр Косяковой лекцээр, вузуудай общественнэ наукануудай багшанарай область хоорондын семинарай занятинууд эндэ эхилбэ. Свердловско, Молотовско, Челябинска, Тюменскэ, Чкаловска, Курганска, Кировскэ областьнуудай болон Башкирска АССР-эй институдуудай общественнэ наукануудай багшанар тэрээндэ хабаадаба.

Байкало-кударынхидай уряагаар

«Политотдел» колхозой (Түнхэн) хонинной-товарна фермын хүдэлмэрилэгшэд (даагшань П. Н. Сороковиков) үнгэрэгшэ жэлдэ һайнаар хүдэлмэрилжэ, хони үсхэбэрилхэ түсэбөө бүхы дээрэнь 120,5 процент дүүргэһэн байна. Мүн нооһо бэлдэхэ тушаалгаар гүрэнтэйгээ болзорһоонь урид тоосоо.

Хонишод хамтынгаа суглаан дээрэ нёдондо жэлэйнгээ түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай зүбшэн хэлсэхэ зуураа, байкало-кударынхидай үүсхэлые халуунаар дэмжэбэ. Тэдэнэр мүнөө жэлэй хони үсхэбэрилгын гүрэнэй түсэбые 130 процент дүүргэхэ, 100 эхэ хонин бүхэнһөө 105 хурьга абаха, хонин бүриһөө ... килограммһаа бага бэшэ нооһо хайшалха гэһэн уялгануудые абаа. Хонишод өөһэдөө 300 центнерһээ доошо бэшэ витаминна үбһэ ба 300 центнер набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ, хонидоо нэгэшье толгой гарзагүйгөөр тобир тарганаар онд оруулха гэжэ шиидэһэн байна.

Зарим хонишод, жэшээнь, комсомолецууд Вера Добровольская, Вера Сороковикова гэгшэд 100 эхэ хонин бүриһөө 110 хурьга абахабди гэжэ найдуулба.

Энэ фермэ дээрэхи улаан булангай хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Эндэ лекци, элидхэл болон хөөрэлдөөнүүд ходо үнгэргэгдэнэ. Хонишод хамтаараа радио шагнадаг, ном, газетэ болон журналнуудые уншадаг юм.

Мүнөө үедэ тус фермын хонишод үбэлжэлгые эрхимээр үнгэргэхын түлөө оролдожо байна.

П. Демин.

Кабанскын загаһашадай амжалта

Байгал далай дээрэ үбэлэй үеын загаһа барилгын хүдэлмэри түлэб дундаа ябуулагдажа байна.

Кабанскын загаһанай завод январь һарынгаа даалгабариие загаһа барилгаар 124 процент дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 44 центнер загаһа гүрэндөө үгэбэ.

Заводой загаһа барилгын бригаданууд нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтын хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, энэ жэлэй нэгэдэхи кварталай даалгабариие уридшалан, февралиин 22-то дүүргэхэ гэһэн уялга абаһан юм. Мүнөө тэдэнэр үбэлэй шэрүүн хүйтэнһөө сухарингүй хүдэлмэрилжэ, ажалай үндэр амжалтануудые туйлана. Жэшээлхэдэ, нүхэд А. Колмаковой ба Ф. Коковиной хүтэлбэрилдэг бригаданууд үдэр бүхэндэ даалгабаряа 150—170 процент хүрэтэр дүүргэнэд.

С. Надеждина.

Алтан ба мүнгэн 52 мянган медальнууд

Манай орон дотор һургуулинуудай сеть жэлһээ жэлдэ үргэдхэгдэнэ, һурагшадай тоо олошорно. Дунда һургуулинуудые дүүргэгшэд, үнгэрэгшэ жэлдэ болоһон экзаменууд дээрэ ород хэлээр, литературaар, физикээр, химеэр, математикаар, географяар, түүхээр ба бусад дисциплинэнүүдээр һайн мэдэдэг байһанаа харуулба.

1951—52 онуудай һуралсалай жэлдэ дунда һургуулиие эрхимээр дүүргэгшэдтэ алтан ба мүнгэн медальнуудые барюулга Московско областиин городуудта ба тосхонуудта эхилээ. Областиин столицада 1100 һурагшад медальнуудые абаба.

1945-һаа 1952 он хүрэтэр РСФСР-эй дунда һургуулинуудые дүүргэһэн 52 мянга гаран хүбүүд, басагад алтан ба мүнгэн медальнуудаар шагнагдаба.

(ТАСС).

Колхозой түрүүлэгшэнэрэй һуралсал

К. А. Тимирязевай нэрэмжэтэ Московско хүдөө ажахын академиин дэргэдэ Московско областиин колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй арбан хоногой курса январиин 28-да хүдэлмэрилжэ эхилбэ. Профессорнууд Якунин, Лискун, Эдельштейн, Майсурян, Колеснев болон бусад хүдөө ажахын наукын туйлалтанууд ба түрүүшүүлэй дүй дуршэл тухай лекцинүүдые уншаха юм. Түрүү колхозуудай түрүүлэгшэнэр — Луховицка районой Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Социалистическэ Ажалай Герой Ф. Генералов, Утхомско районой Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Социалистическэ Ажалай Герой И. Морозов, «Лесные Поляны» гэжэ совхозой директор Социалистическэ Ажалай Герой Ю. Голубаш гэгшэд томо ажахы эрхилхэ ба ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые механизацилха дүй дуршэлөө энэ курса дээрэ хэлэжэ үгэхэ байна.

(ТАСС).

АЖАЛАЙ АЛДАР

... 1949 оной намар сэмбын фабрикын директор Василий Федорович Паршинай кабинедтэ набтар аад, нарин бэедэнь дэншье ехэ гү гэмээр пальтотой, хараха янзада 16—17 наһанай шарахан басаган орожо ерээд, намайе сэмбын фабрикын хүдэлмэришэн болгожо абыт гэхэдэнь директор: «Үглөөдэр орожо ерээрэй. хөөрэлдэхэбди» гэһэн байгаа.

Хүдэлмэришэн бүхэниие ажалда абахадаа анхаралтайгаар хандадаг Василий Федорович уданшьегүй фабрикын стахановка, сэмбэ нэхэгшэ Августина Куренковае дуудана.

Куренкова энэ басаган тухайда һайнаар мэдэхэ байжа, тодоор хөөрэжэ үгэбэ. Эсэгэнь урдань купавинска фабрикада хүдэлмэрилһэн, энээн тухайгаа басагандаа ходо хэлэдэг байһан юм гэбэ. Басаганай сэмбэ нэхэгшэ болохо гэжэ хүсэжэ ябадаг тухайнь хэлээд, Куренкова «намда даалгаарайт, би һайн нэхэгшэ болгожо шадахаб»—гэһэн байгаа.

Ингэжэ Вера Суворовагай һанал хүсэл бэелүүлэгдээ һэн. Хэдыхэн һарын һүүлдэ үдэрэйнгөө нормые хододоо 150—170 процент дүүргэдэг Верын нэрэ фабрикын хүндэлэлэй доскада хододоо бэшээтэй байдаг болоо һэн. Зүбхэн нэгэ жэлэй турша соо тус фабрикын профсоюзна комитедэй болон парторганизациин хүндэлэлэй грамотаар дүрбэ дахин шагнагдаба.

1950 ондо фабрикын хүдэлмэришэд, инженернүүд, технигүүд болон албахаагшад 18 наһатай Вера Суворовае Улан-Удын городской Соведэй депутадаар нэгэн дуугаар һунгаһан юм. Һунгагшадайнгаа этигэл найдабариие Вера эршэтэ ажалаараа харюулба. Ажалайнь бүтээсэ бүри дээшэлнэ, шанарынь улам һайжарна. Өөрынгөө мэргэжэлдэ хэдэ хэдэн басагадые һургажа, олониитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Ингэжэ бүхы хүсэ шадалаа гарган ажаллажа байбашье, тэрэ хадаа үдэшын дунда һургуулиин 9-дэхи классые эрхим һайн сэгнэлтэтэйгээр дүүргэжэ гараа һэн.

Вера Николаевнагай ажабайдалда шухала удхашанартай событинууд нилээд олон. Гэбэшье, 1951 оной декабриин нэгэ үдэртэ болоһон ушарые Вера хэзээдэшье мартахагүй. Энэ үдэр Ленин—Сталинай партиин гэшүүндэ абтаһан байгаа.

...Москва. Бурят-Монголой сэмбын фабрикын стахановецууд, тэдэнэй дунда Вера Суворова, наранай гэрэлээр туяатан байгаа столицын гоё һайханиие хаража, урматай хүхюунээр алхалалдана. Стахановецуул Москвагай түрүү текстильнэ предприятинуудаар ябажа, үйлэдбэриие эрхим стахановецуудтай, Сталинска шангай лауреадуудтай уулзажа, дүй дуршэлтэйнь танилсабад.

Үйлэдбэриин операци бүхэндэ түүхэй эд гамтайгаар гаргашалхын түлөө социалистическэ мүрысөө үүсхэһэн Сталинска шангай лауреат Лидия Корабельниковатай манай фабрикынхид уулзажа, нилээд олон заабаринуудые абаһан байгаа. Вера Лида хоёр урданай танил басагад шэнги бүхы «нюусануудаа» хөөрэлдэжэ, хоорондоо бэшэгэй харилсаатай байхабди гэлсээд, тараа һэн.

... Урда сагта нарһан тужын байһан газарта урган бодоһон, «Бурят-Монголой АССР-эй 25 жэлэй ойн» нэрэмжэтэ сэмбын фабрика. Тэрээнэй цехүүдтэ үдэр һүниие илгангүй моторнуудай хүүеэн. сэмбэ нэхэдэг станогуудай нэгэ жэгдэ абяан замханагүй. Хүсэд бэлэн болоһон ялагар хүхэ, ногоон, хара үнгэтэй сэмбэ контрольно стол дээрэнь кусок кусогоор табигдана.

Энээниие хэжэ, бүтээжэ байгаа хүнүүд дүүрэн хүсөөрөө. эршэ ехэтэйгээр ажаллажа, партиин XIX съездын директивэнүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө хүсэ шадалаа гамнанагүй.

Сэмбэ нэхэдэг цех соо ороходо станогууд зэлэ татан жэрылдэнэ. Ялайтар аршагдаһхай, бишыхан ягаан тугай хадхаатай нэгэ станогой дэргэдэ хаашыгаа тохоногтоо хүрэтэр шамаһан Вера Суворова согтой хүхюунээр ажаллажа байна. Вератэй зэргэлээд тэрэнэй һургаһан Мария Афанасьева Мария Петрова хоёр хүдэлмэрилнэ. Нүхэдэйнгөө нэрэнүүдые фабрикын хүндэлэлэй доскада харахадаа Верын досоо омогорхолой мэдэрэл түрэдэг.

Верын станок шадамар бэрхэ гарта байһандаа нэгэ жэгдээр хүдэлнэ. Челногууд түргэ түргэнөөр эрьелдэжэ, нитхэсэ дуугһана. Хэдэн олон зэрэдэһэнүүдэй орондо хабтагар зөөлэн сэмбэ бии болошоно. Таһарһан нитхэнүүдые, Лидия Корабельниковагай зааһанай ёһоор, зангилаатуулан уягүй, урьхатуулан нэгэ секунда соо уяна. Энэ методые сэмбэ нэхэгшэд барандаа хэрэглэдэг болоо.

Ингэжэ уяхада саг багаар гаргашалагдан, продукциин шанар һайнтай болоно.

—Манай Вера Николаевна мүнөө 1953 оной апрель, май һарын тоосоондо оролсуулан, продукци гаргажа байна. Хари хоног бүхэндэ 30 метр сэмбэ нэхэхэдэ хүрэхэ түүхэй эд арбилдаг юм, — гэжэ фабрикын директор Василий Федорович омогорхон хөөрэнэ. —Манай дунда ехэ хүндэтэй болоһон, олониитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, оролдосо ехэтэй хүн. Тиимэһээ бидэнэр Вера Николаевна Суворовае хоёрдохёо городской Соведэй депутадаар һунгахамнай. Манай фабрикын коллектив февралиин 22-то бултадаа нэгэ хүн шэнги һунгуулиин участогта ошожо, Вера Суворовагай түлөө өөһэдынгөө голосуудые үгэхөөр эрид шиидэнхэй.

В. Лубсанов.

Сталинград шадар туйлагдаһан түүхэтэ илалта

(Немецко-фашистска сэрэгүүдые Сталинград шадар бута сохиһонһоо хойшо үнгэрһэн 10 жэлэй ойдо)

Арбан жэлэй саада тээ — 1943 оной февралиин 2-то угаа ехэ тулалдаануудай нэгэниинь хэгдэжэ дүүргэһэн байна. Тэрэ үдэр нэн габьяата советскэ сэрэгүүд Сталинград шадар немецко-фашистска тон ехэ бүлэг сэрэгүүдые хүреэлжэ усадхаһан байна. Тус бүлэг сэрэгүүдтэ хамта 330 мянган хүнтэй 22 дивизинүүд байһан юм.

Немецко-фашистска энэ томо бүлэг сэрэгүүдые үй бута сохиһон ба бүрин усадхаһан ябадал дэлхэйн хоёрдохи дайнай ябасада эрид хубилалтын эхинниинь болоһон байна. Советскэ Арми стратегическэ булюу байдалые Сталинград шадар өөрынгөө гарта абажа, энэ булюу байдалаа дайнай эсэс хүрэтэр барижа байгаа. Гитлеровскэ булимтаргашадые манай Эхэ ороной газар дайдаһаа ниитээрнь намналга Сталинградска тулалдаанһаа эхилээ һэн.

«Сталинград хадаа немецко-фашистска армиин эсэсынь болоо. Сталинградтахи хюдалдаанһаа хойшо немецүүдэй тэнхээ орожо шадаагүйнь элитэ»,—гэжэ нүхэр Сталин баагаа һэн.

Сталинград шадар Советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй илаһан агуухэ илалта бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удхашанартай юм. Энэ илалта хадаа фашистска агрессивнэ бүхы блогые һуларуулан һандаргаһан байна. Энэ илалта болбол гитлеровецүүдэй сагзуура эзэмдэһэн оронуудай ажалша ниитэ зониие зоригжуулһан байха юм.

Сталинград шадар туйлагдаһан илалта ямар талаараа бүри ехэ удхашанартайб гэхэдэ, хүсэтэй ба хорото дайсан байһан фашистска Германида болон тэрэнэй дахуулнуудта эсэргүүсэн, Советскэ Союз энэ илалтые гансаараа тэмсэжэ туйлаһан байна. Американо-английска империалистнууд урбалтын политика ябуулан, Соведүүдэй оронийе тэрэ дайнда һуларуулхые, диилдэлгэдэ оруулхые оролдодог һэн. Англо-американска империалистнууд тэрэ үедэ 6 миллион хүнтэй армитай, хүсэд зэбсэгжэлгэтэй байгаад, союзнигууд байхадаа абаһан уялгануудаа эбдэжэ, 1942 ондо хоёрдохи фронт нээхэ ябадалые таһалдуулһан байна. Тэрээнһээ байтагай англо-американска империалистнууд нейтральна оронуудаар дамжуулан фашистска Германиие стратегическэ түүхэй шухаг эдүүдээр хангадаг байгаа. Иигэжэ тэдэ империалистнууд болбол Советскэ Союзда эсэргүү тэмсэлдэ гитлеровскэ булимтарагшадта бодото дээрээ туһалдаг һэн. Энээнтэй нэгэн хамта США-гэй ба Англиин зонхилхы нюурнууд гитлеровецүүдтэй нэгэн талын эб найрамдал баталха тухай хэлсээнүүдые доогуур хэдэг байгаа.

Советскэ Союз тушаа американо-английска империалистнуудай ябуулһан урбалтын иимэ политика хадаа советско-германска фронт дээрэ өөһэдынгөө сэрэгүүдэй тон олонхиинь суглуулха арга боломжо немецко-фашистска командованида олгоһон байха юм. 1942 ондо гитлеровскэ Германи 256 дивизитэй байгаа. Эдэнэй 179 немецкэ дивизи ба дахуул оронуудайнь 61 дивизи—хамтадаа 240 дивизи сугларуулагдан Советскэ Армида эсэргүүгээр табигдаад байгаа.

Гитлеровскэ командовани Курскын урда тээхэнэ сохилто хэхын тулада олохон сэрэг суглуулжа, июниин эсэстэ добтолго хэжэ эхилээ һэн. Немецко-фашистска сэрэгүүд, ехэ гээлтэ хоролтодо оробошье, үсэд байлдаануудые хэжэ, июлиин 15 багта Доной ехэ тохой тээшэ дугташаһан ба энэ үедэ нүхэр Сталинай приказаар эмхидхэгдэһэн Сталинградска фронтын 62-дохи армиин түрүү отрядуудтай тэмсэжэ эхилһэн байна. Тиигэжэ Сталинградска тулалдаан эхилээ һэн.

Советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Верховно Главнокомандалагша нүхэр И. В. Сталин болбол дайсанай һанаашалгые саг сооньтаажа, энэ үедэ бии болоһон оршон байдалые сэтнэн хараадаа абаха зуураа, дайсаниие Сталинград шадар үй бута сохихо научна зүб түсэб зохёогоо һэн. Энэ түсэбэй гол удхань гэхэдэ, эдэбхитэй шанга хамгаалга хэжэ, дайсанай хүсыень бууруулан һуларуулха, дайсанай сэрэгүүдые ба техникые ехэ гээлтэдэ оруулха, стратегическэ резервнүүдые суглуулгада шухала хэрэгтэй саг оложо абаха, сохилто хэхэ бүлэглэлнүүдые байгуулха ба бидэндэ эгээл зохид һайн үедэ контрудобтолго хэжэ, дайсаниие үй бута сохихо ябадал байгаа.

Сталинградые ябуул зуура абаха гэһэн гитлеровецүүдэй бүхы һэдэлгэнүүд буруу һүрэһэн байна. Дайсан ехэ гээлтэдэ орожо, 1942 оной сентябриин дундуур город тээшэ дугташан ороһон байна. Сталинградай улицануудаар ба талмайнуудта шэрүүн шанга байлдаанууд болобо. Ленин—Сталинай партиин хүмүүжүүлһэн, манай социалистическэ Эхэ орондо хизааргүй үнэн сэхэ Советскэ Армиин сэрэгшэд баатаршалгын гайхамшаг жэшээ олониитэрээ харуулһан байна. Советскэ Армиин сэрэгшэд хатуу шанга байлдаануудта дайсанай хүсыень бууруулан һуларуулжа, тэрэнэй сэрэгүүдые усадхадаг байгаа.

Городой хүн зон фронтдо шэн габьяатайгаар туһалдаг һэн. Сталинградска заводуудай хүдэлмэришэд агаарһаа саг үргэлжэ бомбодуулжа, артиллереэр буудуулжа байһаншье, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргадаг, олон арбаад мянган һайн дуратан түрэл городоо хамгаалхые ошодог һэн.

Сталинградые баатарлигаар хамгаалһан ябадалые агуухэ Сталин хүтэлбэрилөө.

Сталинградай оршондо немецко-фашистска томо бүлэг сэрэгүүдэй хүреэлэгдэхэдэ, Ленинградһаа Кавказ хүрэтэр үргэн ехэ фронтдо советскэ сэрэгүүдэй добтолго хэхэ зохид һайн арга боломжо олдоһон байна.

Немецко-фашистска армиин капитуляци хэхээ арсахадань 1943 оной январиин 10-да Донской фронтын сэрэгүүд дайсанай хүреэлэгдэһэн армиие усадхажа ороо һэн. Январиин эсэстэ советскэ сэрэгүүд болбол дайсанай сэрэгүүдые хойто ба урда хоёр хуби болгон таһалһан байна. Январиин 31-дэ урдахи бүлэглэлынь усадхагдажа, хүреэлэгдэһэн бүхы сэрэгүүдые командалжа байһан фельдмаршал Паулюс өөрынгөө штабтай хамта плендэ абтаһан байна. Февралиин 2-то хойтохи бүлэглэлынь капитулироваалаа һэн. Советскэ сэрэгүүл ехэ трофейнүүдые абаһан, 91 мянган хүнүүдые, тэдэнэй дунда 24 генералнуудые ба 2500 офицернүүдые плендэ абаһан байна. Сталинградска агуухэ тулалдаан иигэжэ дүүрээ һэн. Сталинград шадар туйлагдаһан илалта Советскэ Союзай, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түгэлдэр ехэ хүсэ шадалые бүхы дэлхэйдэ тодоор харуулһан байна.

1943 оной ноябриин 6-да хэһэн элидхэл соогоо нүхэр Сталин иигэжэ хэлээ һэн:

«Дайн гээшэ арад бүхэнэй бүхы материальна ба духовно хүсэ шадалые хамаг талаарнь туршан шалгаха ябадал юм гэһэн Ленинэй элитэ заабариие мүнөөнэй дайн тон элеэр гэршэлэн харуулба. Тиин ажахынгаа хүгжэлтын ба эмхидхэлэй талаар, өөһэдынгөө сэрэгүүдэй дүй дүршэл, мэргэжэл шадабари ба дайшалхы зоригоор, дайнай бүхы үедэ арад зонойнгоо тэсэбэри ба нэгэдэлэй талаар өөрынгөө дайсанһаа хүсэтэй байһан лэ гүрэн энэ шалгалтые тэсэн дабажа шадаха юм гэжэ дайн сэрэгүүдэй түүхэ һургадаг. Манай гүрэн сохом лэ тиимэ гүрэн гээшэ». (И. Сталин. «Советскэ Союзай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайн тухай» Бурмонгиз, 1947, нюур 122-дохи).

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин олониитэ зонтой холбоонь дайнай үедэ улам бэхижээ. Дайнай эгээл хүшэр хүндэ үедэ советскэ арад манай партиие тойрон, агуухэ вождь, багша нүхэр Сталиниие тойрон нигтаар жагсадаг байгаа. Сталинградска тулалдаанай үедэшье иимэ байһан юм. 1942 оной сентябрь—декабрьда Коммунистическэ партида хахад миллион шахуу советскэ сэрэгшэд ороһон байна. «Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үдэрнүүдтэ партимнай фашистска булимтарагшадта эсэргүү бүгэдэарадай тэмсэлые эмхидхэгшэ ба зоригжуулагша боложо, манай урда ябаба... Дайнай үедэ парти арадтаяа улам ехэ хани түрэлэй барисаатай, ажалшан үргэн ниитэтэй улам ехэ нигта холбоотой болобо»,—гэжэ нүхэр Сталин хэлээ һэн.

Сталинградска тулалдаан болбол сталинска полководческо тон сэсэн ухаан бодолые, сэрэгэй буржуазна наукаһаа сэрэгэй сталинска наукын хэмжээлэшэгүй булюу байһаниие бүхы дэлхэйдэ тодоор харуулаа. Нүхэр Сталинай хүтэлбэреэр советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүд дайсанай тон ехэ бүлэг сэрэгүүдые хүреэлжэ, бүрин усадхаһан гайхамшагта операци бэелүүлээ.

Сталинград шадар туйлаһан илалта бүхы дэлхэйе, тэрэ үедэ гитлеровскэ эзэмдэгшэдэй гарта ехэнхидээ ороод байһан Европын бүхы арадуудые элсүүлэн зоригжуулаа. «Сталинград» гэһэн үгэ советскэ арадай агуухэ баатаршалгын һүр һүлдэ, социализмын ороной эбдэршэгүй бата хүсэ шадалай һүр һүлдэ болоо. Сталинградска агуухэ тулалдаан гитлеровскэ Германиие Советскэ Союзай илаһан бүхэдэлхэйн-түүхэтэ илалта туйлаха хэрэгтэ тон ехэ үүргэ дүүргэһэн байна.

Сталинград шадар дайсаниие үй бута сохижо усадхалгые дүүргэһэн түүхэтэ үдэрһөө хойшо үнгэрһэн 10 жэл соо советскэ арад Ленин-Сталинай партиин ударидалгаар тэмсэл, илалтануудай алдарта замаар ябаа. Энэ үе соо ажалшад болбол дайнай хүндэ хүшэр хойшолонгуудые зайсуулхаһаа гадна, Эхэ оронойнгоо экономико болон культурын хүсэ ехэтэ шэнэ дэбжэлтэ туйлаа. Коммунизм байгуулгын сталинска түсэб амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ. Асари ехэ гидроэлектростанцинууд болон каналнууд байгуулагдана, нүхэр Сталинай үүсхэлээр зохёогдоһон, байгаалиие шэнэдхэн хубилгаха гайхамшагта түсэб бодото дээрээ бэелүүлэгдэнэ.

Социализмһаа коммунизмда шата дамжан ороолгын арга замуудые заажа үгэһэн партиин XIX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр, «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэһэн нүхэр Сталинай сэсэн мэргэн зохёолоор зэбсэгжэн зоригжоһон советскэ хүнүүд Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые бэхижүүлнэ, коммунизм байгуулгын темпые хурдадхан, шэн зоригтойгоор ажаллана. 1952 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөлгын гүрэнэй түсэбые дүүргэһэн дүнгүүд һаяхан толилогдоо. Эдэ дүнгүүд советскэ арадай амгалан ажалай шэнэ илалтанууд тухай, манай ороной экономико болон культурын хүгжэлтэдэ туйлагдаһан шэнэ амжалтанууд тухай, ажалшадай материальна байдалай һайжарһан, культурна хэмжээнэй улам ургаһан тухай гэршэлэн хэлэнэ.

Арбан жэлэй саада тээ агуухэ тулалдаанай болоһон Волгын эрьенүүдтэшье тон ехэ хубилалтанууд болоо. Шэнэ, урдынхиһаа бүри гоё һайхан Сталинград һэргэн бодобо. Обоо собоо эбдэрхэй, хэмхэрхэй юумэнүүдэй байһан газарта мүнөө үедэ олон дабхар гоё һайхан гэрнүүдтэй үргэн ехэ магистральнууд баригдаа, үзэсхэлэнтэ талмайнууд, үйлсэнүүд бии болоо, һургуулинуудай, вузуудай, клубуудай, театрнуудай гэрнүүд, «Тракторна», «Улаан Октябрь» гэһэн асари ехэ заводуудай, мүн бусад промышленна предприятинуудай гэрнүүд бодхоогдоо. Мүнөө үедэ Сталинградай индустри дайнай урда тээхиһээ холо ехэ продукци үгэнэ.

Сталинградай урда тээхэнүүр агуухэ уһан зам—коммунизмын барилгануудай түрүүшынхи — В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Волго-Донской канал зурыжа гарана. Энэ канал үнгэрөөшэ зун ашаглалгада ороо һэн.

Сталинградай оршондо сталинска саг үеын ехэ барилга — Сталинградска ГЭС, мүн уһалалгын тон ехэ магистральна Сталинградска канал баригдажа байна.

Зүгөөр советскэ арад зохёон байгуулха амгалан ажалаа хэхэ зуураа, американо-английска империалистнуудай хорото аашануудые һэрэмжэтэйгээр ажаглан харана. Американо-английска империалистнууд СССР-тэ болон арадай демократиин оронуудта эсэргүү, прогрессивнэ бүхы хүн түрэлтэндэ эсэргүү дайн сэрэг бэлдэнэ.

Советскэ Союз болбол дайн сэрэг һүжэрөөгшэдтэ эсэргүү тэмсэжэ байгаа эб найрамдалай, демократиин ба социализмын хүсэн түгэс лагериие толгойлон, эб найрамдалай политикые шууд сэхэ бэелүүлнэ. Энээнтэй хамта манай арад коммунизм байгуулагшадай үүсхэн зохёохы амгалан ажалые найдамтайгаар сахигша Зэбсэгтэ Хүсэнүүдээ бэхижүүлхэ тухай эсэшэгүй ехэ анхарал хандуулна. Американска ба английска тагнуулай зарса хүлһэнгшэд байһан, врачуудай баг хэдэрһэн шпионууд ба алууршадай һүйдхэлшэ бүлэгые гүрэнэй аюулгүйе сахидаг органуудай элирүүлэн бариһан ябадал юу харуулнаб гэхэдэ, дайсан болбол социализмын орондо эсэргүү тэмсэхэдээ, эгээл бузар муухай гэмтэ аашануудые гаргана гэжэ гэршэлэн харуулна. Энэ ушар болбол һэрэмжэеэ али болохоор дээшэлүүлхэ, манай зэргэдэ һанаа амар, оһол назагай байха ябадалда эсэс табиха хэрэгтэй гэжэ советскэ хүнүүдые уялгална.

Сталинград шадар немецко-фашистска сэрэгүүдые үй бута сохиһон ябадал хүн түрэлтэниие шэнэ дайнай аюулда оруулхые оролдожо байгаа американо-английска ба бусад агрессорнүүдтэ, илаһан социализмын ороной нангин хилэнүүдые эбдэхэ һанаатай реакциин бүхы хархис хүсэнүүдтэ шэрүүн шанга һануулга болоно.

Полковник С. РОЩИН.

ОЛОНДОО ХҮНДЭТЭЙ АГИТАТОР

Валентина Васильевна Скляр Кяхта городтохи 529-дэхи харгын-эксплоатационно участогай парторганизациин агитатораар хэдэн жэлэй турша соо таһалгаряагүй хүдэлмэрилнэ. Нүхэр Склярые участогай улаан булан соошье, хүдэлмэришэдэй гэр байра соошье үнэн сэхэ большевистскэ дүлэтэ үгөөрөө манай партиин ба гүрэнэй эб найрамдалда дуратай политикые тайлбарилжа байхыень харахат.

Нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануудта бэлэдхэлэй үдэрнүүдтэ Валентина Васильевна угаа ехэ үүсхэл оролдолготойгоор хүдэлмэрилжэ байна. Нүхэр Склярай үүсхэлээр энэ парторганизациин агитпункт город соогоо баранһаа үлүү гоё һайханаар шэмэглэгдэнхэй. Эндэхи агитпункт соо дуратай политическэ ба уранһайханай, естественно-научна литература, шэнэ газетэ уншахада болохо байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ сүлөөтэй сагтаа һунгагшад агитпункт соогоо олоороо сугларна. Агитационно хүдэлмэриингөө түсэбэй ёһоор агитатор В. В. Скляр үдэр бүри заатагүй һонирхолтой темэээр хөөрэлдөө үнгэргэдэг юм.

КПСС-эй гэшүүнэй кандидат нүхэр Скляр олоной дунда агитационно хүдэлмэри эрхимээр ябуулхаһаа гадна, политическэ эрдэмээ үдэр бүри дээшэлүүлжэ байдаг. Мүнөө КПСС-эй XIX съездын материалнуудые шудалха кружогто Валентина Васильевна һуралсана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: агитатор нүхэр Валентина Васильевна Скляр ээлжээтэ хөөрэлдөөндөө бэлэдхэжэ байна.

Текстнь **Д. Будажаповай,**

фотонь **А. Алгазинай.**

И. В. Сталинай гениальна зохёолые шудална

Прибайкальска аймагай ажалшад «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэжэ И. В. Сталинай гениальна зохёолые шудалжа эхилэнхэй.

КПСС-эй айком партийно-гэгээрэлэй сетиин кружогууд ба политһургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй семинар үнгэргэжэ, тээрэн дээрэ «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэжэ нүхэр Сталинай зохёолоор лекцинүүдые уншалга эмхидхээ. Айкомой библиотекэдэ мүн тиимэ семинар партиин түүхые бэеэ даагаад шудалагшадтай үнгэргэгдэбэ.

Аймагай ажалшадта декабрь, январь һарануудай туршада хамта 70 гаран лекци нүхэр Сталинай зохёолоор уншагдаһан байна.

Н. Сомонова.

СССР-эй орденууд ба медальнуудые барюулба

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь В. Л. Островская олон жэлэй туршада һайн хүдэлмэрилһэнэйнгөө түлөө шагнагдаһан хүнүүдтэ орденууд ба медальнуудые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө барюулба.

Улан-Удын вагонно депогой вагонуудай инспектор ба приёмщик М. А. Ладыгинда Ажалай Улаан Тугай орден барюулагдаба. Улан-Удэ станциин № 134 долоон жэлэй һургуулиин директор З. А. Есаулова, «Заготживсырьёгой» Ториин аймагай конторын директор Б. А. Токтохоев гэгшэдтэ «Ажалай шэн габьяагай түлөө» медальнууд барюулагдаһан байна.

* * *

Ажалшадай депутадуудай Кабанскын аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Е. Е. Вставский 11 үхибүү түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн А. З. Лобсанова, В. К. Шашкова гэгшэдтэ «Эхэ-герой» орденуудые, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй грамотануудые барюулба.

Н. Павлов.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Һунгалтада бэлэдхэлые саг үргэлжэ хүтэлбэрилхэ

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин түүхэтэ шиидхэбэринүүд, съездын түгэсхэлэй заседани дээрэ нүхэр Сталинай хэлэһэн үгэ, «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэжэ тэрэнэй гениальна зохёол Иволгын аймагай ажалшадай дунда угаа ехэ политическэ ба ажалай дэбжэлтэ бадаруулаа. Иимэ оршон байдалда ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануудта бэлэдхэл ябуулагдажа байна.

Аймагай колхозууд ба МТС-үүдтэ, предприятинууд ба эмхи зургаануудта һунгалтын урда тээхи суглаанууд һаяшаг боложо, һунгагшад хадаа аймагай, сельскэ болон сомонуудай Соведүүдэй депутадуудта кандидадуудаар Коммунистическэ партиин хэрэгтэ үнэн сэхэ, түрүү хүнүүдээ дэбжүүлээ. Тэдэнэй тоодо Каленовска сельсоведэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һүнэй-товарна фермые даагша И. И. Шунков, тус колхозой эрхим тугалшан Е. Н. Краснoярова, «Улаан-Оронго» колхозой түрүүлэгшэ Д. Р. Цыренжапов болон бусад оролсоно.

Һунгалтануудта бэлэдхэлтэй дашарамдуулан, аймагай партийна организаци ниитэ-политическэ хүдэлмэри улам үргэнөөр ябуулжа байна.

Партиин айкомой бюрогой шиидхэбэреэр 20 агитпункт эмхидхэгдээ. Тэдээндэ 358 агитаторнууд хүдэлмэрилнэ. Һунгуулиин кампаниин эхилһэнһээ хойшо тэдэнэр 600 шахуу хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө. Тэрэ хөөрэлдөөнүүдыень 8 мянга шахуу хүн шагнаһан байна. Партиин XIX съездын материалнуудаар 40, һунгалтанууд тухай хууляар 20 үлүүтэй лекци, элидхэлнүүд хэгдээ.

КПСС-эй айкомой пропаганда ба агитациин таһаг агитаторнуудай семинар үнгэргэжэ, һунгалтануудта бэлэдхэлэй үедэ тэдэнэй үмэнэ табигдажа байһан зорилгонуудые тодорхойлжо үгэһэн байна. Агитпунктнуудые даагшадай аймагай зүблөөн үнгэргэгдөө. Һунгагшадай дунда лекци, элидхэл хэхэ тематика баталагдаа.

Һунгагшадта зорюулан, партиин XIX съездын материалнуудаар, «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэжэ нүхэр Сталинай зохёолоор XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой парторганизаци хэдэ хэдэн лекцинүүдые эмхидхэһэн байна. Агитаторнуудтаа арба-арбан айлнуудые даалганхай. Тэдэнь һунгалтанууд тухай Дүрим тайлбарилна, мүн бусад асуудалнуудааршье хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

«Коммунизм» колхозой партийна организаци № 16 агитпунктын хүдэлмэриие һайнаар хүтэлбэрилнэ. Тэрэ хадаа коммунист Базар Дансоруновта даалгагданхай. Агитпунктнь лозунг ба плакадуудаар ехэ зохидоор шэмэглэгдэнхэй. Газетэ, журнал, һунгуулиин литература тэндэнь бии, агитаторнууд үдэр бүри дежурилдаг.

Агитаторнуудынь партиин съездын материалнуудые, советскэ һунгуулиин системын гол удхые ажалшадай дунда саг үргэлжэ тайлбарилна. Тэдэнэр газетэ уншажа үгэнэ, хөөрэлдөөнүүдые хододоо үнгэргэнэ. Һунгуулиин кампаниин эхилһэнһээ хойшо 36 хөөрэлдөөнүүд хэгдээд байна. Коммунистнууд-агитаторнууд Гармаев, Вампилов, Раднаева болон бусад илангаяа һайнаар хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр элдэб темэнүүдээр хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэһөө гадна, «дайшалхы хуудаһануудые» хаһа саг сооньгаргана. Хурумшинска эхин һургуулиин багша нүхэр Ринчинова колхозой центртэ ехэ хүдэлмэри ябуулна.

«Ленин—Сталинай парти—СССР-тэ коммунизм байгуулгые зоригжуулагша ба эмхидхэгшэ мүн», «Сталинска Конституци—илаһан социализмын Конституци мүн» гэһэн ба бусад темэнүүдээр колхозниигуудта лекцинүүд уншагдаа.

Һаяар залуу һунгагшадай суглаа үнгэргэхөөр, тэдэнтэй депутадуудай уулзалга эмхидхэхээр хараалагданхай. Мүн «Коммунизмын агуухэ барилганууд», «СССР-ые хүгжөөхэ шэнэ табанжэлэй түсэб» тухай фотомонтаж түхеэрэгдэжэ байна. Самодеятельностиин кружогой хүсөөр зүжэг наадан бэлэдхэгдэжэ байнхай.

«Улаан-Оронго» колхозой партийна организаци агитационно-ниитын ехэ хүдэлмэри хэнэ, эндэ 16 агитаторнууд хүдэлмэрилнэ. Жэшээлхэдэ, нүхэд Б. Бадмаев, Д. Бадмаев гэгшэд һунгагшадай дунда 6—7 хөөрэлдөө үнгэргөө.

Һунгалтануудта бэлэдхэхэ хэрэгтэ аймагай комсомольско организаци эдэбхитэйгээр хабаадана. 100 үлүүтэй комсомолецууд агитаторнуудаар табигданхай. Тэдэнэй олонхинь агитационно хүдэлмэри оролдосотойгоор ябуулна.

Гэхэтэй хамта, һунгалтануудай үедэ ниитэ-политическэ хүдэлмэри зарим парторганизацинууд үшөөл һулаар ябуулна. Тэдэнэй тоодо «1-ое Мая», «Красный пахарь», Маленковой нэрэмжэтэ колхозуудай, Иволгын дунда һургуулиин парторганизацинууд ороно. Эдэ парторганизацинууд агитпунктнуудаа һайнаар түхеэрээдүй байһаар. Һунгагшадай дунда хөөрэлдөөнүүдые үсөөнөөр үнгэргэнэ. Иволгын дунда һургуулиин парторганизаци 7 агитатортай. Агитаторнууд З. Арсаланова, Б. Бальчинов, В. Самбуева гэгшэд өөһэдынгөө участогуудта нэгэшье удаа гараагүй байха юм. Парторганизациин секретарь нүхэр И. Янгутов агитаторнуудай хүдэлмэри ёһотойгоор залан удариданагүй.

Партийна организацинуудай зорилго хадаа агитационно хүдэлмэриин эдэ горьтой дутуунуудые түргэн зайсуулха, коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй блогой кандидадуудай түлөө агитаци үргэнөөр ябуулха, партиин съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые, советскэ һунгуулиин системын удхашанарые һунгагшадта һайнаар тайлбарилха зэргэтэй.

Г. Одоев, КПСС-эй Иволгын айкомой секретарь.

КПСС-эй Хориин айкомой пленум

КПСС-эй Хориин айкомой пленум боложо, колхозуудай хүтэлбэрилхы кадрнуудые хүмүүжүүлгые һайжаруулха тухай асуудалаар партиин айкомой хүдөө ажахын таһагые даагша нүхэр Козловой элидхэл зүбшэн хэлсэгдэбэ. Мүн ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануудта бэлэдхэлэй хүдэлмэриин хэр зэргэ ябажа байһан тухай партиин айкомой секретарь нүхэр Жамьянов элидхэл хэһэн байна.

Пленум дээрэ үгэ хэлэгшэд тус хүдэлмэринүүдтэ бии байһан дутуу дунданuудые шүүмжэлээ.

Пленум болбол элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые усадхаха хэмжээнүүдые хараалһан тогтоол баталан абаа.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ“ БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Кударынхид үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл тухай зүбшэһөөр“

Манай газетэдэ иимэ гаршагтайгаар толилогдоһон статья соо малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл тухай Кударын аймагай хүтэлбэрилхы органуудта зүбшэн хэлсэгдэһээр, теэд аймагай олон колхозуудта малай үбэлжэлгэ муугаар үнгэргэгдэжэ байна гэжэ хэлэгдэһэн юм.

Статья соо дурсагдаһан баримтанууд бултадаа тодоржо, заагдаһан дутагдалнуудые усадхаха талаар зохихо хэмжээ абтаа. Малай үбэлжэлгэ тухай асуудал аймсоведэй гүйсэдкомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ, энэ асуудалаар «Баян Булаг», «Вперед», «Комбайн», Куйбышевай, Кагановичын нэрэмжэтэ ба бусад колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй тоосоон шагнагдаа.

«Баян Булаг» ба Ждановай нэрэмжэтэ колхозуудта малаа дулаан байрануудаар хангаха, хурьгадые харууһалга ба эдеэлүүлгэ һайжаруулха талаар зохихо хэмжээ абтаа. Олонхи колхозуудай фермэнүүд хүтэлбэрилхы кадрнуудаар хангагдаа.

Мүн малшадай, илангаяа холын фермэнүүд ба гүүртэнүүдтэ байдаг малшадай дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри эрид һайжаруулха талаар хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаһан байна. Энээн тухай манай редакцида Кударын аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Марков мэдээсэбэ.

„Шухала хэрэгые тоодоггүй хүтэлбэрилэгшэд“

КПСС-эй Бичурын айкомой секретарь нүхэр Афанасьевай редакцида мэдээсэһэнэй ёһоор, манай газетын 1952 оной декабриин 16-най номерто иимэ гаршагтайгаар толилогдоһон статья соо заагдаһан баримтанууд булта зүб байба.

Бичурын аймагай Бодонгуудай сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ажалшадай дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие һайжаруулха талаар зохихо хэмжээ КПСС-эй айкомой зүгһөө абтаба. Тус колхозой ажалшадай дунда ябуулагдажа байгаа культурно-ниитын хүдэлмэриин тухай асуудал һаяар болохо КПСС-эй айкомой бюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхээр хараалагдана.

Тарбагатайда агрозоотехническэ һуралсалые тооногүй

Нёдондо Тарбагатайн аймагай колхозууд хүдөө ажахын бүхы культурануудай баян ургаса хураагаа, малажал хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые бүхы түрэлэй малаар дүүргөө. Гадна, малай ашаг шэмэ үгэлгэ нилээд дээшэлээ.

Наукын түйлалтануудые, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые гүнзэгыгөөр шудалжа, колхозной үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхын ашаар эдэ амжалтанууд түйлагдаа. Артелингэ нингэн ажахын хүгжэлтэдэ һайн амжалтануудые түйлаһан колхозууд газарта, нёдондо колхознигуудай агрозоотехническэ курсануудай занятинуудые эмхитэйгээр үнгэргэһэн. Ленинэй, Сталинай, Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозууд болоно. Агрозоотехническэ курсануудта һуралсаһан хүнүүд ехэ үүргэ абажа гаргаһан эрдэмээ ажал худэлмэридээ шадамараар хэрэглэжэ, үйлэдбэриингөө даалгабаринуудые үлүүлэн дүүргэдэг байна. Жэшээлхэдэ, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой нүхэр Брилевой хүтэлбэрилдэг тарянанажалай бригада шэниисынгээ полиин 75 га талмай дээрэһээ га бүриин 31 центнер, Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозой тарянанажалай № 2 бригада тарянанайнгаа 200 га талмай дээрэһээ га бүриин 25 центнер шэниисын ургаса хураһан байна. Калининай нэрэмжэтэ колхоз (МТФ-эй даагша Калашников) 100 үнеэн бүриһөө (гунжандаа түгаллаһан малнуудые оролуулан) 90 тугал абаад, жэлэй дүүрэтэр 72 толгойень түлжүүлээ, эхэ гахай бүриһөө 15.1 поршоонхо абажа, 4 һаратай болотороо 13 толгойень бүрин бүтэнөөр [illegible] байна. Колхозуудай түйлаһан [illegible] жэшээнүүдые харуулжа боломоор.

Гэхэ зуура, Тарбагатайн аймагай [illegible] (түрүүлэгшэнь нүхэр Короедов), тэрэнэй хүдөө ажахын таһаг (даагшын уялгые дүүргэгшэ нүхэр Кулаковский) колхозуудта агрозоотехническэ курсануудые эмхидхэлдэ ба тэдэнэй занятинуудай һайнаар үнгэргэлгэдэ мүнөө жэл анхарал огто хандуулнагүй. Зарим [illegible] энэ шухала асуудалые тооногүй ябадал гаргана.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет 1952 оной октябриин 9-нэй тогтоол соогоо республикын колхозуудта агрозоотехническэ курсануудай занятинуудые 1952 оной октябриин [illegible] эхилхэ гэжэ хараалһан байгаа.

Гэбэшье, Тарбагатайн аймсоведэй гүйсэдком, тэрэнэй хүдөө ажахын таһаг энэ шухала асуудалые шиидхэлгэдэ харюусалгагүйгөөр, ёһо тэгээр хандажа, аймагайнгаа колхозуудта агрозоотехническэ курсануудай занятинуудые хараалагдаһан болзорһоонь һара хожом, ноябриин 25-да эхилүүлһэн байна. Энэ ушарһаа курсанууд һуралсалай 32 час гээһэн байгаа. Мүн эмхидхэгдэһэн бүхы курсануудта занятинууд эхилээгүй, оройдоол 5 курсадань лэ эхилээ һэн.

10 колхоздо эмхидхэгдэһэн агротехническэ курсануудай нэгэдэхи жэлэй һуралсалда 105 хүн һураха ёһотой аад 46 хүн, хоёрдохи жэлэй һуралсалда 38 хүнэй орондо 9 хүн һуралсана. Эдэнэй 6 группада мүнөө 13 заняти үнгэргэгдөөд байха ёһотой аад, 1—5 дахин үнгэргэгдөө. Тиихэдэ Дзержинскиин нэрэмжэтэ (хүтэлбэрилэгшэнь Пестерев) ба «Гигант» (хүтэлбэрилэгшэнь Тарбагатайн МТС-эй главна агроном Коновалов) колхозуудай хоёрдохи жэлэй һуралсалай агротехническэ курсануудта мүнөө болотор нэгэшье заняти үнгэргэгдөөгүй байнаар.

11 колхоздо эмхидхэгдэһэн зоотехническэ курсанууд мүн лэ нимэрхүү байдалтай.

Зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй гэмээр занятинуудые таһалдаха ушарнууд гарана. Жэшээлхэдэ, Молотовой, Дзержинскиин нэрэмжэтэ, «Победа» колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд эмхидхэгдэһэн курсануудай һуралсалда зохихо условинуудые олгоогүй ба хэрэгтэй бүхы юумэр хангаагүй. Тиимэһээ занятинууд олон удаа таһалдуулагдаа.

Аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын таһаг курсануудай занятинуудые эхилхын урда тээ тэдэниие хүтэлбэрилхэ хүнүүдтэй семинар хүсэд үнгэргөөгүй, хойшодоошые инструктивна семинарнуудые зарлаагүй байха юм. Энэ ушарһаа курсануудай занятинууд доодо хэмжээндэ үнгэргэгдэнэ. Курсануудые хүтэлбэрилэгшэд худэлмэриингөө түсэбые зохёохдоо һурагшадаа түрүү колхозууд, фермэнүүд ба бригаданудта экскурсида гаргахаар хараалха ёһотой байгаа. Харин тиигдээгүй. Мүн тэдэнэрэй худэлмэриингөө түсэбые зохёолгодонь хүдөө ажахын пропагандын таһагай агроном Свинолобова методическэ ехэхэн туһа хүргэхэ ёһотой аад, энэ гэхэ юумэ хээгүй. Нүхэр Свинолобова өөрынгөө уялгата хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандадаг зантай. Тэрэ болбол мүнөө хүрэтэр худэлмэриингөө түсэбгүй һуужа байха юм. Аймаг соо хүдөө ажахын 230 гаран түрүүшүүл бии. Тэдэнэй худэлмэриинь дүй дүршэлые согсолон, олоной дунда дэлгэрүүлхэ талаар юушье хэгдээгүй.

Тарбагатайн аймгүйсэдком, тэрэнэй хүдөө ажахын таһаг агрозоотехническэ курсануудай удхашанарые тоохогүй ябадалаа болихо ёһотой.

Б. Базаров.

Тарилгада бэлэдхэлые дүүргэбэ

Ара-Хэрээтын сомоной Ждановай нэрэмжэтэ колхозой (Бичура) тарянанажалай 4-дэхи бригада (бригадирынь Ц. Д. Итегылов) нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануудай үдэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсохо зуураа, хабарай тарилгада бэлэдхэлэй худэлмэриин түсэб сүм дүүргэхэ гэһэн уялга абаһан юм.

Тус бригада абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Тарилгада хэрэглэгдэхэ 1900 центнер үрэһэнэй оройшо сэбэрлэгдэжэ хааһан ба үбэлэй үедэ үнгэргэгдэхэ агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые сүм дүүргэһэн байна. Жэшээлхэдэ, 175 гектар поли дээрэ саһа тогтооһон, 3000 гаран шарга наг шэбхэ полидо гаргаһан ба 18 центнер үнэһэ, 6 центнер шубуунай аргал суглуулһан байха юм. Тэрэшэлэн 30 мориндо хэрэглэгдэхэ тоног зэмсэг, 20 плуг, 12 борной ба 2 сеялкэ заһабарилагданхай.

Ю. Дагбаев.

Петр Федорович Мишарин 1948 онһоо хойшо Хориин МТС-эй токарёор хүдэлмэрилжэ, нилээд ехэ дүй дүршэлтэй болоо. Нүхэр Мишарин 3—4 залуу хүбүүдые токариин мэргэжэлдэ һургаа. Мүн эрхим агитаторнуудай нэгэн юм. Мүнөө нүхэр Мишарин үдэр бүриингөө даалгабариие 180—200 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Мишарин худэлмэридөө байна.

Д. Хайбзановай фото.

ТҮРҮҮ КОЛХОЗОЙ ТҮСЭБҮҮД

Кяхтын аймагай Ульяновай нэрэмжэтэ колхоз (правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр Н. И. Зарубин) хүдөө ажахыгаа жэлһээ жэлдэ эрхимээр хүгжөөлэг, аймаг соогоо түрүү артель юм. 1952 ондо тус колхоз тарянанажалаар ба малажалаар нилээд һайн амжалтануудые түйлаа. Тарянай үндэр баян ургаса ургуулжа, гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэһэн, үрһэнэй, страховой фонднуудые түсэбэй ёһоор дүүрэн хааһан ба колхознигуудай ажалта үдэрнүүдтэ нилээд ехэ таряа хубааһан байха юм. Тэрэшэлэн малажал хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб бүхы түрэлэй малаар үлүүлэн дүүргэгдээ. Малажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааха түсэб дүүргэгдэһэн байна.

Мүнөө колхозой гэшүүд хүдөө ажахыгаа саашадань хүгжөөхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, Байкало-Кударын колхознигуудай уряае халуунаар дэмжэбэ. Тарянанажалай бригада ба малажалай фермэнүүд 1953 ондо ажалай улам ехэ амжалта түйлахын түлөө социалистическэ уялгануудые абаба.

ТАРЯАНАЖАЛААР

Үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые саг соонь дүүргэжэ, хабарай тарилгые агротехническэ эрхим болзорнуудта, һайн шанартайгаар үнгэргэхэ, тарянай бүхы талмайн гектар бүриһөө 90 пүүдһээ доошо бэшэ, тиихэдэ шэниисын ба хара тарянай ургасын талмайнуудай гектар бүриһөө 15—16 центнер таряа хуряаха уялга абаа.

Энэ харюусалгатай ба хүндэтэй уялгаяа бодотоор бэелүүлхын түлөө колхозой тарянанажалай бригадын гэшүүд тарилгада бэлэдхэлэй худэлмэриие үргэнөөр ябуулжа байна. Мүнөө энэ колхозой полинууд дээрэ 2000 гаран ашаа наг шэбхэ гаргагдаа, 21 центнер үнэһэн суглуулагдаа. Мүн 10 плуг, 3 сеялкэ, 12 пар хомууд заһабарилагдаһан, үрһэ хүрэнгэ тарилгын кондицида хүргэгдэһэн байна.

Таряа хуряалгые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтаха зорилгоор, мүнөөнһөө ехэхэн худэлмэри ябуулагдаха юм. Июлиин 20 хүрэтэр хушалтатай 2 ток, 2 наран сушилка шэнээр баригдаха. Таряа хуряалгада бэлэдхэлэй худэлмэри июнь соо бүрин дүүргэгдэхэ байна.

Эдэ худэлмэринүүдые бэелүүлхын тула модон бэлэдхэгдэжэ эхилээ.

Тарилгын ба ургасын хойноһоо харууһалгын худэлмэринүүдые эрхимээр ябуулжа, гүрэндэ таряа тушаалга ба ургаса хуряалгые богони болзор соо дүүргэхэ гэжэ энэ артелиинхид шиидэнхэй.

МАЛАЖАЛААР

Малайнгаа тоо толгойе саашадань олошоруулхын ба тэрэнэй ашаг шэмэ үгэлгые дээшэлүүлхын түлөө ехэ уялганууд абтанхай. Жэшээнь, тус колхозой МТФ-эйн, ОТФ-эйн, СТФ-эйн, КТФ-эйн худэлмэрилэгшэд энэ жэлдэ 100 эхэ мал бүриһөө 90 тугал, 80 унага, 110 хурьга абаха, эхэ гахай бүриһөө 12 поршоонхо абаха гэжэ шиидэбэ.

Тус колхозой малажалай түрүү худэлмэрилэгшэд өөһэд хоорондоо социалистическэ мүрысөөнэй договор баталаа. 1952 ондо нютагай үүлтэрэй һаамхай үнеэн бүриһөө 900 литр һү һааһан һаалишад Васильева, Перминова гэгшэд энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 1200 литр һү һаахын түлөө мүрысөөндэ оролсоо. Хонишод Зарубина, Хакимова гэгшэд нарин нооһотой хонин бүриһөө 4 килограмм, нарибтар нооһотой хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһо хайшалха уялгануудые абаба.

Абаһан уялгануудаа һайнаар дүүргэхын зорилгоор колхозой малажалай худэлмэрилэгшэд энэ жэлэй малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэжэ байна. Эндэ малай харууһалга һайнаар эмхидхэгдэнхэй.

Мүн сабшалангай газарнуудые һайжаруулхын тула ехэхэн худэлмэри хэгдэхээр энэ колхозой түсэб соо хараалагдана. Энэ жэлдэ колхозой сабшалангай 400 гектар газар шулуу бургааһанһаа сэбэрлэгдэхэ байна. Тэрэшэлэн нилээд ехэ сабшалангай талмайда утэгжүүлгэ хэгдэхэ юм. Мүнөө сабшалан дээрэ наг шэбхэ шэрэгдэжэ эхилэнхэй.

Гадна, малда нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэгдэхэ байна. Тус артелиинхид эртын силос даралгые июлиин 10 хүрэтэр сүм дүүргэхэ гэжэ шиидэбэ. Мүн түсэбэй ёһоор набшаһата тэжээл бэлэдхэлгэ үргэнөөр ябуулагдаха байна.

Энэ колхозой барилгын бригада байгша ондо малай хэдэн типовой байрануудые бариха юм.

Иигэжэ, энэ колхозой гэшүүд Байкало-Кударын колхознигуудай патриотическа уряае халуунаар дэмжэн, бүхэреспубликанска социалистическэ мүрысөөндэ оролсобо.

Б. Дымбрылов.

ХАЙША ХЭРЭГЭЭР ХАНДАҺАНҺАА...

Заиграйн аймагта хүүгэдэй 8 садууд, 6 ясли бии юм. Гадна, зунай сагта колхозуудта хүүгэдэй сезонно яслинууд худэлмэрилдэг байна. Гэбэшье, эдэ яслинуудай худэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд бии. Эдэ яслинууд бултадаа санитарна эрилтые хүсэд хангажа шадахагүй байрануудтай байха юм. Тиимэһээ хүүгэдынь нэгэ гэртэ ехэ олоороо түрисэлдэхэ баатай болодог.

«Бурмонголлес» трестын предприятинуудай яслинууд илангаяа муу байрануудтай. Шулуутайн ба Хандагатайн леспромхозуудай хүүгэдэй садууд ба яслинууд бараагай түхэлтэй, зохидгүй заахануудтай байрануудта байдаг юм. Хандагатайн леспромхозой Ново-Ильинскэ хүүгэдэй садта оронуудай үсөөн дээрэһээ хүүгэдынь нэгэ орон дээрэ хоёр, гурбаараа унтаха баатай болодог.

Хүүгэдэй яслинуудта нааданхайнууд үгы шахуу, тэрэшэлэн хүүгэдэй бэеын элүүр хангалтагүйгөөр сахигдана. Жэшээлхэдэ, Шулуутайн хүүгэдэй садта дэрэ дэбисхэрнүүд үдэр бүри сэбэр агаарта гаргагдадаггүй байхаһаа гадна, хүсэдөөр заһагдадагшьегүй юм. Эндэ худэлмэрилэгшэдэй дэгэлнүүдынь кухни соогоо байдаг. Заиграйн хүүгэдэй сад мүн лэ иимэрхүү байдалтай. 1952 ондо энэ садые заһабарилгада 14,5 мянган түхэриг гаргашалагдабашье, заһабари ехэ муугаар хэгдээ. Үүдэниинь дулаалагдаагүй ба палаахань забһартай байһаар.

Яслинууд эдеэ хоолоор, илангаяа һү ба мяхаар саг үргэлжэ хангагданагүй. Шулуутайн хүүгэдэй яслинууд болон садууд энгэй хүнүүдһээ һү худалдажа абахадаа, тэрээнээ шалганагүй. Горхоной хүүгэдэй яслинууд ба садууд Зүүн-Сибириин түмэр замай 14-дэхи дистанциин ОРС-һоо һү абаха ёһотой аад, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозһоо абана. Теэд абахадаашье хүсэд бэшээр, таһалдуулжа абадаг байха юм.

Яслинуудта хүмүүжүүлгын худэлмэри мүн лэ хангалтагүйгөөр табигданхай. Ехэнхи хүмүүжүүлэгшэдынь һуралсалай түсэбгүйгөөр худэлмэрилнэ. Хүүгэдэй дунда хэгдэһэн заняти ба нааданууд һонигүйгөөр, нэгэ янзаар үнгэрнэ. Яслинууд ба түрэлхидэй хоорондо холбоо барисаа үгы байна. Аймаг соохи хүүгэдэй эмхи зургаануудай худэлмэрилэгшэдэй диилэнхинь тусхай медицинскэ болон педагогическа эрдэмгүй юм. Гэбэшье, эдэнэр мэргэжэлээ дээшэлүүлхын түлөө һуралсанагүй.

Сезонно худэлмэриин үедэ колхозуудта хүүгэдэй яслинуудые эмхидхэлгэдэ мүн лэ ехэхэн бэрхэшээлнүүд тохёолдоно. Ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет сезонно худэлмэриин үедэ колхозуудта яслинуудые эмхидхэхэ тухай жэл бүри тогтоол гаргадаг байбашье, энэ тогтоолоо хүсэд дүүргэжэ шаданагүй. Үнгэрэгшэ 1952 ондо 10 колхозуудта яслинуудые нээхэ гэжэ түсэблэгдэбэшье, оройдоо 6 колхозуудта нээгдээ.

Колхозуудай түрүүлэгшэнэр яслинуудые нээхэдээшье, тэдээндэ зохихо анхарал хандуулдаггүй байна. Тэдээндэ таарамжагүй байрануудые үгэнэ, элдэб хэрэгсэлнүүдээр, эдеэ хоолоор ба нааданхайнуудаар хүсэд ханганагүй. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо нээгдэһэн ясли оройдоо 4 хоноод хаагдаа һэн. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, тус ясли элдэб хэрэгсэлнүүдээр хүсэд хангагдаагүй байшоо. Яслиин нээгдэхэдэ эндэ оройдоо 4 матрац ба хэдэн простыньһоо бэшэ ондоо юуншье байгаагүй. Мүн эдеэ хоолооршье хүсэд хангагдаагүй байгаа. Яслиин иимэ муугаар бэлэдхэгдэһэн дээрэһээ колхознигууд үхибүүдээ яслида абаашахаяа арсаһан байха юм.

Эдэ бүхы дутагдалнууд юун дээрэһээ гараа б гэхэдэ, элүүрые хамгаалгын аймагай таһаг хүүгэдэй яслинуудые муугаар хүтэлбэрилнэ, хүүгэдэй бүхы эмхи зургаануудта медицинскэ хангалгые һайжаруулхын түлөө оролдоногүй, яслинуудтахи худэлмэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ хэнэгүй.

Арадай гэгээрэлэй аймагай таһаг аймаг доторхи хүүгэдэй садуудай худэлмэридэ хиналта табинагүй. Хүмүүжүүлгын худэлмэриие һайжаруулха хэрэгтэнь зохихо туһаламжа үзүүлнэгүй.

Аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет хүүгэдэй эмхи зургаануудай худэлмэридэ анхаралаа багаар хандуулна, хүүгэдэй садууд болон яслинуудтахи хүүгэдтэ медицинскэ туһаламжа үзүүлхэ, тэдээнэй дунда хүмүүжүүлгын худэлмэри һайжаруулха талаар элүүрые хамгаалгын ба арадай гэгээрэлэй таһагуудта эрилтэ хэнэгүй. Хүүгэдэй садууд болон яслинуудай худэлмэридэ бии байһан эдэ бүхы дутагдалнуудые усадхаха саг тулаа бэшэ аал?

Н. Павлов.

Тобшо һонинууд

★ **Мебель хэгшэд.** Хориин аймагай промкомбинат нютагай түүхэй эд хэрэглэн, элдэб янзын мебель үйлэдбэрилдэг юм. Эндэ модошо дархан нүхэр Татауров эрхим ажалаараа шалгарна. Энэ нүхэр январь һарын хоёрдохи хахадта олон зуун түхэригэй мебель даалгабариһаа гадуур бүтээһэн байна.

★ **30 мянган түхэригтэ ангай арһа.** Закаменай аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой ангуушад 1952—53 оной агнууриин сезондо 30 мянган түхэригтэ ангай арһа тушаажа, даалгабаряа 300 процент дүүргэбэ. Нютагтаа «Мэргэн Шагжа» гэжэ нэрэтэй болоһон ангуушан Сосоров даалгабаряа 570 процент дүүргэв.

★ **Адуушан С. Очиров.** Калининай нэрэмжэтэ колхозой (Кудара) адуушан Самбу Очиров 1952 ондо 100 гүүдһээ 80 унага абажа, һайнаар түлжүүлһэн байна. Энэ адуушан үнгэрэгшэ жэлдэ 855 ажалта үдэр оложо, 22 центнер шэниисэ авансаар абаба.

★ **Агитбригада колхозуудта гараба.** КПСС-эй Түнхэнэй айком агитбригада эмхидхэжэ, аймагайнгаа колхозуудта гаргаба. Агитбригадынхид нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануудтай дашарамдуулан, һунгагшадай дунда лекци ба элидхэлнүүдые уншаха, агитаторнуудай зүблөөнүүдые үнгэргэхэ юм.

Үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүд ба шэнэ жэлэй зорилгонууд

Һаяхан Ториин аймагай «Заветы Ильича» колхоздо тоосоото һунгуулиин суглаан боложо, колхознигууд правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Бадмаевай ба шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Банзаракцаевай тоосоото элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэбэ.

—Үнгэрэгшэ жэлдэ манай колхозой олзо доход 1951 онойхитой жэшэбэл 43 процентээр, хубаагдахагүй фондын мүнгэн 53 процентээр ехэ болоо, — гэжэ нүхэр Бадмаев хэлэнэ. — Зүгөөр түсэбэй ёһоор хараалагдаһан орошо ба гарашын сметые дүүргэжэ шадаагүйбди. Манай колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ хүдөө ажахын культурануудые тариха түсэб үлүүлэн дүүргээ. Тарянай бүхы талмайн га бүриһөө дунда жэшээгээр 11 центнер тарян хуряагдаа. Булат Цыбикжаповай хүтэлбэрилдэг тарянанажалай № 1 бригада 60 гектар талмайһаа гектар бүриин 24 центнер таряа хуряагаа. Гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргээбди. 2540 центнер үрһэ, үшөө страховой, фуражна болон ниитын бусад фондынуудые байгуулаабди.

1951 ондо манай колхоз ажалта үдэртэ 970 грамм таряа ба 41 мүнгэ хубаагаа һаа, 1952 ондо 4 килограмм таряа, 1,08 түхэриг мүнгэ хубааба.

Мүн гүрэндэ мяха, һү, үндэгэ, таряа, овощь, үбһэ, хартаабха тушааха түсэб болзорһоо урид дүүргэгдэв.

☆ ☆

Колхозой тоосоото һунгуулиин суглаанһаа

☆ ☆

Мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэб бүхы түрэлэй малаар дүүргэгдээ. Зүгөөр малай үүлтэрэй муу дээрэһээ ашаг шэмэ үгэлгэнь бага байна. Жэшээнь, һаамхай үнеэн бүриһөө түсэбэй ёһоор 650 литр һү һаахын орондо 294 литр һү, хонин бүриһөө 1,5 килограмм нооһо хайшалха байгаа һаа, 1,470 килограмм нооһо, тахяаһаа 50 үндэгэ абахын орондо 26 үндэгэ абаһан байгаабди. Малай типовой байрануудые шэнээр бариха түсэб дүүргэгдээгүй.

Колхозой ажалда үнэн сэхээр хандадаг, өөһэдынгөө даалгабаринуудые жэшээтэ һайнаар дүүргэдэг колхознигууд нилээд олошороо. Манай колхозой түрүү механизаторнууд Базар Бадмаев, Нима Молонов, Чагдар Гармаев болон бусад үнгэрэгшэ жэлдэ тракторна худэлмэриин түсэбые холо үлүүлэн дүүргэжэ, нилээд ехэ хэмжээнэй горючи ба түрхихэ материал алмаа.

Үнгэрэгшэ жэлэй туршада колхозник бүхэн дунда жэшээгээр 386 ажалта үдэр олоо. Энэ хадаа колхознигуудай муу бэшээр худэлмэрилһые гэршэлнэ. Зарим түрүү колхознигууд үнэн сэхээр ажаллаһанайнгаа түлөө нилээд ехэ олзо доход олоо. Жэшээнь, адуушад Идан Дагбаев ажалта үдэртөө 85 центнер таряа, 2292 түхэриг мүнгэ, Пурбо Чердонов—70 центнер таряа, 1898 түхэриг мүнгэ, малшан Балжанима Будаев—58 центнер таряа, 1608 түхэриг мүнгэ, Бимба Цыбиков—58 центнер таряа, 1582 түхэриг мүнгэ абаха болоо.

Гэхэ зуура, зарим колхознигууд колхозой ажалда хайша хэрэгээр хандана, ажалта үдэрэй минимум олоногүй. Жэшээнь, Цыденжап Тарбаева 10 ажалта үдэр, Дулмажап Тугутова 27 ажалта үдэр олоо.

Мүнөө хониднайшье, үнеэднайшье нютагай үүлтэрэй байна. Энэ жэлдэ малайнгаа үүлтэр һайжаруулха талаар хэмжээ-ябуулгануудые хараалха ёһотойбди. Хүдөө ажахын ажал ехэтэй худэлмэринүүдые механизацилха, Тохойн ГЭС-эй электрын хүсые хэрэглэжэ, үнеэдээ электрын хүсөөр һааха, хонидой нооһо хайшалха, таряа сэбэрлэхэ, тээрмэ хүдэлгэхэ, электрын лампочкануудые яларуулха, пилорама хүдэлгэхэ байнабди. Таряа хадагалха склад шэнээр бариха, нэгэ автомашина абаха, радиогүй айлнуудта радио оруулха, малай типовой шэнэ байрануудые бариха ёһотойбди.

Колхозой түрүүлэгшын тоосоото элидхэлэй һүүлээр шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Банзаракцаевта үгэ үгтэбэ. Тэрэ болбол шалгалтын комиссиин хэһэн худэлмэри тухай хэлэбэ.

—1952 ондо шалгалтын комисси колхозой правлениин ажал-ябуулгые 3 дахин шалгаһан байна. Үнгэрэгшэ жэлэй туршада колхозой хамтын суглаан 6 дахин, правлениин заседани 17 дахин болоо. Колхознигуудай ажалта үдэртэ хамта 3699 центнер тарян, 84864 түхэриг мүнгэн хубаагдаа, үшөөшье хубаагдаха.

Гэбэшье, колхознигууд 3856 түхэриг мүнгэ, 7 центнер таряа колхоздоо үритэһэн байна. Тиихэдэ колхоз элдэб организацинуудта, эмхи зургаануудта 4000 түхэриг мүнгэ үритэй, 515 түхэриг мүнгэ тэдээнһээ абалитай юм. 1951 онойхитой жэшэбэл, үнгэрэгшэ жэлдэ колхозой үри ба абали нилээд бага болоо. Энэ хадаа үри ба абали усадхахын түлөө колхозой правлениин оролдоһые гэршэлнэ.

1952 оной туршада колхозой элдэб хэрэгсэлдэ гүрэнэй банкһаа гадуур 27.000 түхэриг мүнгэн гаргашалагдаа. Хүдөө ажахын артелиин Уставые хазагайруулһан баримтанууд бии. Жэшээнь, зунай 4 һарын туршада үнеэгүй 6 айлда колхозой үнеэд һаалгагдаһан байна. Үхэр адуулгаша Долгоржап Эрдынеева колхозой 3 үхэр толгойгоорнь үгы болгоод, хоёрыень мүнөө болотор түлөөгүй. 9 айл нормоһоо үлүү газар хорёолоод 27 центнер үбһэ сабшаһан байгаа. Колхознигуудай ажалта үдэр книжкэнүүдтэнь хаһа саг соогоо бэшэгдэнэгүй. Ажалта үдэрэй минимум олоогүй колхознигууд правлениин заседани дээрэ харагдадаггүй байна. Социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүд гаргагданагүй, ажалай журам эбдэгшэдтэ Уставай ёһоор хэмжээ абтанагүй.

Орооной кампаниин муугаар үнгэргэгдэһэн дээрэһээ үнгэрэгшэ жэлдэ түрэл түрэлэй 100 эхэ мал бүриһөө оройдоо 34 унаган, 64 тугал, 82 хурьган, 24 эшэгэн абтаа. Малай үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэ колхозой правлени анхарал хандуулнагүй гэжэ нүхэр Банзаракцаев хэлэбэ.

Элидхэлнүүдэй һүүлээр үгэ хэлэһэн колхознигууд Мункожап Бадмаев, Цыбик Гырылова, Цырендулма Дагбаева гэгшэд колхозой правлениие иигэжэ шүүмжэлбэ: — Малай үүлтэр һайжаруулхын түлөө һайн үүлтэрэй буханууд ба хусанууд хэрэгтэй. Малнуудаа хаһа саг сооһь ороондо оруулжа, нэгэшье мал һубайруулхагүй ёһотойбди. Манай колхоз үшөө һайнууд бухануудтай ба хусануудтай болоогүй. Бидэнэр малнуудаа хаһа саг соонь зүбөөр ороондо оруулнагүйбди, тиимэһээ олон малнууд һубайрна. Малшадта ажалай нэмэлтэ түлэбэри үгэхын түлөө колхозой правлени оролдоногүй. Ушар иимэһээ амжалта түйлаһан түрүү малшад ажалай нэмэлтэ түлэбэри абабагүй. Малай типовой шэнэ байрануудые барижа шадаагүй дээрэһээ малнууднай муу байрануудта байна. Түрүү малшадай дүй дүршэл бүгэдын шадабари болгогдоногүй. Малай фермэнүүд, гүүртэнүүд, отаранууд дээгүүр улаан булан эмхидхэгдээгүй байһаар. Кино харуулагданагүй. Газетэ, журналнууд саг соогоо абаашагданагүй. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд малшадай худэлмэриин алдуу дутуунуудые саг болзор соонь элирүүлжэ, заабари үгэнэгүй. Тэдэнэр һайн моридые һэлгэжэ оруулаад, хубхай гүйлгэлдэнэ, архидана.

Үнгэрэгшэ жэлдэ тарянай муу бэшэ ургаса хуряаһандаа садхалдяад, колхозой хүтэлбэрилэгшэд ерэхэ хабарай тарилгада бэлэдхэлэй худэлмэри эмхидхэнэгүй. Үндэр ургаса хуряахын түлөө гансахан үрһэ хүрэнгэ хааха бэшэ, харин тарянайнгаа талмайе утэгжүүлхын тулада үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые үргэнөөр бэелүүлхэ ёһотой. Энэ худэлмэриие колхозой хүтэлбэрилэгшэд тоогоогүй байһаар.

Колхознигууд Гарма Цыбикжапов, Цырен Цыремпилов, Александр Саликов, Булад Дармаев, Идан Дагбаев болон бусад үгэ хэлэхэ зуураа мүнөө болотор нэгэшье гектар газарта саһан тогтоогдоогүй, шубуунай аргал, үнэһэн суглуулагдаагүй, тарянай талмайда үсөөхэн ашаа наг шэбхэ гаргагдаа гэжэ тэмдэглэбэ.

МТС пар хахалха түсэбөө дүүргээгүй. Үшөө 200 гаран гектар газарай тарян сохигдоогүй хэбтэнэ. Хүдөө ажахын машина зэбсэгүүд заһагдаагүй, мүнөө болотороо тарянайнгаа полинууд дээрэ хэбтэһээр. Колхозойнгоо ниитын зөөридэ хайша хэрэгээр хандадаг колхознигуудта хэмжээ абтанагүй. Түрүү колхознигуудай жэшээтэ ажал анхарагданагүй. Ушар иимэһээ ажалай журам муу.

Колхозой хамтын суглаан һайнаар үнгэрөө. Суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд колхозой правлениин ба шалгалтын комиссиин алдуу, дутууһуудые элирүүлээ. Жэлэй тоосоон тухай колхозой түрүүлэгшын ба шалгалтын комиссиин элидхэлнүүд нэгэн дуугаар һайшаагдан баталагдаа. Правлениин худэлмэридэ хангалтатай гэһэн сэгнэлтэ үгтөө.

Колхозой хамтын суглаан правлениин шэнэ состав һунгаа. Правлениин түрүүлэгшээр Жаргал Бадмаев дахинаа һунгагдаһан байна.

Д. Доржиев, «Б.-М. үнэн» газетын корреспондент.

Венгерскэ наукануудай академиин библиотекэ

БУДАПЕШТ, январиин 31. (ТАСС). Венгерскэ Арадай Республикын наукануудай академиин нэгэн библиотекые үргэдхэлгэдэ Венгерскэ правительствэ ехэ анхарал хандуулна. Мүнөө тус библиотекэ ороной эгээн ехэ библиотекэнүүдэй нэгэниинь мүн. Дайнай урда тээхи үетэй сасуулхада, энэ библиотекэдэ жэл бүри литературын оролго 100 дахинhаа үлүүгээр ехэ болоо. Энэ библиотекэ бусад оронуудай научна эмхи зургаануудтай ба hургуулинуудтай литератураа андалдан абалсадаг байна.

Венгерскэ Арадай Республикын наукануудай академи наукын элдэб hалбаринуудаар 17 вестнигүүд ба журналнуудые хэблэн гаргана.

Хитадтахи ирригацинно барилга

ПЕКИН, январиин 31. (ТАСС). Январиин 30-да Сяцзян (Эрдэни) мүрэнэй үерлэхыень болюулха хүдэлмэри эхилээ гэжэ Синьхуа агентствын корреспондент Кантонhоо мэдээсэнэ. Энэ хадаа Гуандун провинциин хүн зониие үерэй аюулhаа абарха ба жэл бүри рисэй ургасые 39.400 тонноор ехэдхэхэ байна. Барилгын ехэнхи хубинь хабарай уhанай халихын урда тээ дүүргэгдэхэ юм. Уhалагдадаг газарай талмай 66.000 гектараар ехэ болохо байна.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет [illegible]

ШАНХАЙ, январиин 30. (ТАСС). Эб найрамдал хамгаалха Японско комитедэй мэдээсhэнэй ёhоор, Прагада Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет «Атомна бомбодолгой тэhэрэлгэ» гэhэн картинын түлөө японско уранзураашад Маруки ба Акамацу гэгшэдые алтан медаляар шагнаа гэжэ Кнодо Цусин агентство дамжуулна.

1952 ондо Англида болоhон забастовконууд

ЛОНДОН, январиин 31. (ТАСС). Үнгэрhэн жэл хадаа өөhэдынгөө эрхэнүүдэй түлөө англиска ажалшадай тэмсэлэй эдэбхитэй бололгоор тэмдэглэгдэбэ. Багадхаhан тусхай мэдээнүүдэй ёhоор, (10 мянгаhаа үсөөн хүнэй хабаадаhан забастовконууд ба нэгэ үдэр хүрэхэгүй үргэлжэлhэн забастовконууд тухай мэдээнүүдые оруулагдаагүй) 1951 ондо забастовконуудай ба бусад конфликтнуудай болоходо 1694 мянган хүдэлмэриин үдэр гээгдэhэн байгаа hаа, 1952 ондо—1793 мянган хүдэлмэриин үдэр гээгдэбэ. Бүхы дээрээ 416 мянган хүдэлмэришэд забастовконуудта хабаадаа, тиихэдэ 1951 ондо 379 мянган хүн хабаадаhан юм.

Французска колонизаторнуудай мүрдэлгэдэ эсэргүү Тунисай ажалшадай протест

ПАРИЖ, январиин 31. (ТАСС). 1952 оной январьда полицейскэ добтолгын үедэ Бон мысэй дэргэдэ алагдаhан тунисайхидай дурасхаалые ёhолон тэмдэглэхэ, колониальна засагаархидай мүрдэлгэдэ эсэргүү протестын тэмдэг болгон январиин 30-да хүдэлмэреэ зогсоохо гэhэн уряатай листовконууд hүүлэй үдэрнүүдтэ Тунисай городуудта ба hуурин газарнуудта тараагдаба.

Магазинуудые хааhанай ба товарнуудые худалдахаяа арсаhанай түлөө хатуу шанга хэмжээнүүдые абаха гэжэ Тунистахи французска зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командалагша генерал Гарбэ гэгшын занаhан болобошье, үсэгэлдэр олохон городуудта, тэрэ тоодо Тунис городто забастовконууд болоо.

Ремесленнигүүд ба наймаашад өөhэдынгөө мастерскойнууд болон лавкануудые хааба. Сэрэгэй патрульнуудай ба колониальна полициин хамаархаhан болобошье, забастовконууд бүхэли үдэр үргэлжэлөө.

Итальянска интеллигенциин дунда хүдэлмэригүйдэлгэ ургана

РИМ, январиин 31. (ТАСС). Итальянска багшанарай дунда хүдэлмэригүйдэлгын ургаhан тухай «Глобо» газетэ мэдээсэнэ. Жэшээлхэдэ, эхин hургуулинуудтахи 7571 вакантна тушаалда 99854 кандидат, тайлбарилан хэлэхэдэ, нэгэ тушаалда 13 хүн бии байна.

Ветербо провинци дотор вакантна тушаал бүхэндэ хүдэлмэригүй 20 багшанар, Латина провинцида—16, Пескара провинцида —17, Римскэ провинцида—57 хүн хүртэнэ.

Мүнөө байгаа вакантна тушаалнуудай эзэлэгдэhэнэй hүүлээр, Италида эхин hургуулинуудай хүдэлмэригүй 92.283 багшанар үлэхэ байна.

1952 ондо Чехословакиин арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэлгын дүнгүүд

ПРАГА, январиин 30. (ТАСС). 1952 ондо Чехословакиин арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбые дүүргэлгын дүнгүүд тухай гүрэнэй статистическэ управлениин мэдээсэлые Чехословацка телеграфна агентство дамжуулна.

Промышленностиин валовой продукци үйлэдбэрилгын түсэбые бүхы дээрэнь 98.5 процент дүүргэбэ.

1952 ондо бүхы промышленностиин валовой продукци 1951 онойхитой сасуулхада 18 процентээр ургаба.

1952 ондо промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 1937 онойхитой сасуулхада 2 дахин шахуу, 1948 онойхитой сасуулхада 83 процент ехэ болоhон байна.

Советскэ Союзай техническэ ехэ туhаламжын ашаар, Чехословакида шэнэ машинанууд ба механизмууд бүтээн гаргагдажа эхилээ.

1952 ондо хүдөө ажахыда социалистическэ сектор нилээд үргэн болоhон ба бэхижэhэн байна.

Малажалай ба ургамалай ажахын талаар амжалтанууд туйлагдаа.

Гүрэнэй капитальна барилгын хэмжээн 1951 онойхитой сасуулхада 16,7 процентээр ургаба.

1952 ондо чехословакиин арадай ажахын бүхы hалбаринуудта үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүд ашаглалгада оруулагдаа. Дүрбэн гидроэлектростанци, доменно 3 ба мартеновскэ 6 пеэшэнгүүд, коксово 3 батарей, эдеэ хоолой промышленностиин хэдэн олон предприятинууд хүдэлмэрилжэ эхилээ.

1952 ондо 2222 мянган квадратна метр үйлэдбэриин талмай баригдаад, ашаглалгада оруулагдаба. Байрын олон мянгаад шэнэ гэрнүүд баригдаа.

1952 ондо Советскэ Союзтай ба бусад демократическа гүрэнүүдтэй байгуулагдаhан экономическа хани харилсаан саашадаа үргэдэжэ ба бэхижэжэ үргэлжэлhэн байна.

1952 ондо хүн зоной культурна хэмжээн дээшэлжэ, элүүрые хамгаалгын системэ hайжаржа ба үргэн боложо үргэлжэлөө.

Чехословакиин национальна доход 1951 онойхитой сасуулхада 15 процентээр ургаба. Национальна доходой 70 процентнь хүн зоной улам ургажа байгаа материальна ба культурна эрилтэнүүдые хангаха ябадалда хэрэглэгдээ. Национальна доходой 30 шахуу процентнь социалистическэ үйлэдбэриие саашадань үргэдхэлгэдэ ба гүрэнэй бусад хэрэглэмжэдэ hэмологдобо.

США-гэй ба Швециин хоорондохи сэрэгэй нюуса хэлсээн тухай финскэ газетэнүүдэй мэдээсэл

ХЕЛЬСИНКИ, январиин 31. (ТАСС). Демократическа газетэ Швециин ба США-гэй хоорондохи сэрэгэй нюуса хэлсээн тухай демократическа пресс-бюрогой мэдээсэлые Стокгольмоор абажа тунхаглаба.

Аюулгүй байдалые харилсан хангаха управлениин тухайн түлөөлэгшын туhалагша американец Андерсон Стокгольм ошохо үедөө түлөөлэгшэ тухай асуудалаар, мүн США-гэй ба Швециин хоорондохи сэрэгэй хани харилсаан тухай хэлсээнтэй холбоотой техническэ бусад асуудалнуудаар Швециин түлөөлэгшэдтэй хэлсээ гэжэ нютагай журналистнуудта мэдээлээ. Энэ хэлсээн 1952 оной зун Вашингтондо ба Стокгольмдо нэгэн доро хэгдэhэн хэлсээнүүдэй үндэhөөр баталагдаа.

Хэлсээнэй ёhоор, Швеци агрессивна Хойто-атлантическа союзай газаа тээ байhан хэбээрээ нэрлэгдэхэ юм, гэбэшье, бодото дээрээ энэ блогой зүгhөө дайнда бэлэдхэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха байна. США-гэй правительствын табиhан условинуудай ёhоор, буу зэбсэгүүд, сэрэгэй материалнууд ба нюуса информаци гэхэ мэтын зүйлнүүд американска «туhаламжа» болгогдон. Швециин правительстводо үгтэхэ гэжэ найдуулагдаа. Тэдэ условинуудые Швециин правительство уридшалан зүбшөөhэн байна. США-да гү, али США-гэй заабаряар Хойто-атлантическа союзай гэшүүд-гүрэнүүдтэ стратегическэ түүхэй эд үгэхэ гэhэн Швециин уялга тиимэ условинуудай нэгэниинь болоно. Стокгольм ошоходоо Андерсон хадаа эдэ асуудалнуудаар Швециин правительствын түлөөлэгшэдтэй эсэслэн хэлсээ хэхэ зорилго табиhан байгаа.

Тиимэ болохолоороо, Швеци руу Андерсоной ошолго юу харуулнаб гэхэдэ, сэрэгэй нюуса хэлсээнэй байhан ябадалые. Швециин гадаадын хэрэгүүдэй министерствын арсаhан болобошье, бодото дээрээ США-гэй ба Швециин правительствонууд тэрэниие бэелүүлжэ эхилээ.

Францида Эб найрамдалай тала баригшадые мүрдэнэ

ПАРИЖ, январиин 31. (ТАСС). Парижска сэрэгэй трибуналай сүүдэй мүрдэгшэ Дюваль үсэгэлдэр Франциин Эб найрамдалай национальна Соведэй генеральна секретарь Фернан Винь гэгшые дуудажа ерүүлээд, «армиие деморализацилгада хабаадаба» гэжэ гэмнэбэ гэhэн мэдээсэлые «Либерасьон» ба «Юманите» газетэнүүд толилбо. Дюваль хадаа «армиие деморализацилгада хабаадаа» гэжэ Виниие гэмнэбэ. 1950 оной мартын 30-да «Патриот де Л'Уаз» газетэдэ Фернан Виниин толилhон статья энэ гэмнэлгын шалтагааниинь болоhон байна. Французска засагаархид энэ статья толилhонойнь түлөө тэрэ үедэ Виниие сүүдээр мүрдэhэн юм гэжэ демократическа хэблэл hануулна. Гражданска сүүд тэрэниие хоёр дахин зүбтүүлhэн байгаа.

Эб найрамдалай түлөө эдэбхитэй энэ тэмсэлшые сэрэгэй трибуналда зобоохын тула мүнөө Фернан Виниин «хэрэг» сэрэгэй юстициин органуудта дамжуулан үгтэбэ.

Түрмэдэ хаагдаhан, ВКТ-гэй генеральна секретарь Ален ле Леапын ба Франциин республиканска залуушуулай союзай 4 хүтэлбэрилэгшэдэй хэрэг тушаа мүрдэлгэ хэхые даалгагдаhан Дюваль хадаа Фернан Виниие гэмнэбэ гэжэ газетэнүүд тэмдэглэнэ.

Демократическа хэблэл Фернан Виниие үмөөрхэ, түрмэhөө Ален ле-Леапые ба хуули бусаар арестовалагдаhан эб найрамдалай бусад тэмсэлшэдые сүлөөлхын түлөө тэмсэл шангадхаха гэжэ французска бүхы патриодуудые уряална.

Англида эдеэ хоолой сэнгүүд ургана

ЛОНДОН, январиин 30. (ТАСС). Буу зэбсэгүүдые түхеэрхэ ябадалда угаа ехэ гаргашануудые англиска зонхилхы нюурнуудай хэдэг ушарhаа, жиирэй англичанинууд жэл ерэхэ бүри улам муугаар эдеэлнэ. Эдеэ хоолой сэнгүүд түргэнөөр ургана. 1939 оной декабрьhаа хойшо үндэгэнэй сэн 6 дахин, үхэрэй мяхан 5 дахинhаа үлүүгээр, фруктнуудай—3 дахин, овощьнуудай—6 дахин, гурилай—3 дахинhаа үлүүгээр ургаhан байна.

Сэнгүүдэй хүндэрхэтэй хамта, эдеэ хоолой гол продуктнуудые үгэхэ нормо хороогдоно. Жэшээлхэдэ, бэкон худалдаха арбигүй бага нормо энэ оной январиин 25-hаа хойшо 20 процентээр хороогдобо.

Эдеэ хоолой мүнөө байгаа нормонууд тон хангалтагүй байна. Мүнөө Англида недели соо нэгэ хүнэй абадаг мяханай паёк өөрынгөө хэмжээгээр зуруулай хайрсагhаа заахан томо юм. Англиин нэгэ хүн недели соо оройдоо 250 грамм сахар, 100 грамм маргарин, 50 грамм тоhо абана. Гэбэшье, олохон хүдэлмэришэдэй бүлэнэр энэ бирагүй бага паёгые худалдан абаха аргагүй байна. Жэшээлхэдэ, 1952 оной августда 1.848.000 хүн, октябрьда— 1.926.000, декабрьда— 2.318.000 хүн мяханай паёгые худалдан абаагүй.

Англичанинуудай эдеэ хоолой байдалай али зэргын хүндэ байhые иимэ баримта харуулна: 1953 оной июньдэ хаанай шэрээндэ королева Елизавета II гэгшын hуухаяа байhантай дашарамдуулан, газетэнүүд хадаа коронациин hара соо англичанинууд «садатараа эдеэлхэ юм» гэжэ заха үзүүргүйгөөр шашаба. Фруктнуудые худалдаха нормо хэды шэнээгээр ехэ болгогдохо ааб гэhэн олон hанамжа хэлэгдэhэн байгаа. Тиигээд юун болооб? Коронациин hарада англичанинууд... 100 грамм маргарин ба фунт сахар нэмэжэ абаха юм гэжэ эдеэ хоолой министр Ллойд Джордж hая обшинануудай палатада мэдүүлээ!

КОРЕЙДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, январиин 31. (ТАСС). Арадай армиин соединенинүүд ба Хитадай Арадай hайндуратанай частьнууд бүхы фронтнууд дээрэ американо-английска интервентнүүдтэ ба лисынмановска сэрэгүүдтэ эсэргүү артиллерийскэ байлдаануудые хэбэ гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическэ Республикын Арадай армиин Главна командовани мүнөөдэр мэдээсэбэ.

Үсэгэлдэр hүни американска бомбардировщигууд сэрэгэй ямаршье объектнүүдгүй Пхеньян город шадарай районуудта агаарhаа добтолжо, тэдэниие зэрлигээр бомбодоо. Амгалан олон хүнүүд алагдаhан, шархатаhан, олон арбаад гэр ба землянканууд hандаргагдаhан байна.

Дайсанай самолёдуудые агнан буудагшад мүнөөдэр дайсанай 1 самолёт унагаагаа, 3 самолёдыень гэмтээгээ.

ПХЕНЬЯН, февралиин 1. (ТАСС). Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани февралиин 1-дэ иигэжэ мэдээсэбэ:

Үнгэрhэн үдэрэй туршада корейскэ Арадай армиин ба Хитадай арадай hайндуратанай соединенинүүд бүхы фронтнууд дээрэ американо-английска интервентнүүдтэй ба лисынмановска сэрэгүүдтэй артиллерийскэ байлдаануудые хэбэ.

Арадай армиин зенитнэ частьнууд ба дайсанай самолёдуудые агнан буудагшад дайсанай 4 самолёт унагаагаа, 2 самолёдыень гэмтээгээ.

Индидэ үлэсхэлэн болоно

ДЕЛИ, январиин 30. (ТАСС). «Хиндустан Таймс» газетын мэдээсэhэнэй ёhоор, Бомбей штадай гүрэнэй олзо доходой министр Б. С. Хирай болбол Штадай хүдөөгэй хүн зоной дүрбэнэй нэгэ хубинь үлэсэжэ байна» гэжэ мэдүүлбэ. Махараштрада 4.376 деревниин, Карнатагта 1.035 деревниин, Гуджерадта 2.404 деревниин хүн зон үлэсэнэ гэжэ тэрэ зааба. Махараштрын үлэсэжэ байгаа районуудай хүн зоной тоо 4.469.962 хүн, Карнатакын—1.020.416 ба Гуджератын — 1.050.094 хүн болоно.

Англида промышленна үйлэдбэри хороогдоно

ЛОНДОН, январиин 31. (ТАСС). 1952 ондо промышленна продукциие бүтээн гаргалгын киитэ дээрээ хороогдоhон ябадал Англиин экономическа хүндэ байдалые харуулна. Центральна статистическэ бюрогой мэдээсэhэнэй ёhоор, 1952 ондо нэгэдэмэл королевстводо промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 1951 ондо байhанhаа 3 процент шахуу бага болоо.

Үйлэдбэриин бүгэдэниитын кризисэй условинуудта, Англида үйлэдбэриин унаhан шалтагаануудай нэгэниинь юуб гэхэдэ, буладай дутагдал промышленностиин зарим hалбаринуудта, илангаяа корабль бүтээлгэдэ ба мотор бүтээлгэдэ ехэ бэрхэшээл тохёолдуулба. Буладай дутагдалтай байhан ушарhаа, промышленна шэнэ предприятинуудые барилга хороогдобо, олон янзын түүхэй эдэй дутагдал промышленностиин олохон hалбаринуудта хүндөөр нүлөөлбэ.

Бухарестдэ шатарай уласхоорондын турнир боложо байна

БУХАРЕСТ, январиин 31. (ТАСС). Шатарай уласхоорондын турнирай табадахи тур мүнөөдэр болобо. Советскэ шатарша Спасский Рэдулеску гэгшэтэй (Румыни) наадаад, 40-дэхи ябадалдаа шүүгээ. Советскэ шатарша Толуш Сливые (Польша) эройдоо 16 ябадалай hүүлээр шүүбэ.

Смыслов Петросян хоёр 21 ябадалай hүүлээр тэнсэбэ.

Болеславский (СССР) Барца (Венгри) гэгшэдэй парти хойшолуулагдаа. Чоколтя hайнаар наадажа, Милевые (Болгари), Голомбек (Англи) Шайтарые (Чехословаки) шүүбэ.

Барда (Норвеги) Штольц (Швеци) гэгшэдэй парти 17 ябадалай hүүлээр тэнсэбэ.

Л. Сабо (Венгри)—Троянеску (Румыни) ба О'Келли (Бельги) — Ш. Сабо (Румыни) гэгшэдэй партинууд хойшолуулагдаба.

Хойшолуулагдаhан партинуудые февралиин 1-дэ наадажа дүүргэхэ байна.

АМАРАЛТЫН ҮДЭРТЭ. А. Мантаевай фото-этюд.

Ябган яблони

Табанжэлнүүдэй турша соо манай республика дотор хүдөө ажахын шэнэ hалбари — сад тарилга эрхилэгдэжэ эхилээд, амжалтатайгаар хүгжөөгдэжэ байна.

Сланцева формын гэхэ гү, ябган яблонитай садуудые эрхилэлгэ илангаяа hонирхолтой юм. Ябган яблониин томо сортын яблоканууд арадай ажахыда ехэ удхашанартай. Иимэ яблонинуудые тарилга хадаа социалистическэ сад тарилгые ба тэрэнэй валовой продукциие ойрын үедэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ гол шухала hуури эзэлхэ зэргэтэй.

Кяхтын хизаар ороноо шэнжэлэлгын музейн туршалгын участок дээрэ сланцева формын яблонинуудhаа «Кальвиль анисовый» гэжэ сортын ябган яблонинууд гурбадахи жэлээ үрэ жэмэс элбэг ехээр үгэбэ. Яблокануудынь тон амтатай ба дунда зэргээр туд бүридөө 150—200 грамм байха юм. Жэшээнь, 1951 ондо hуулгагдаhан залуу яблонинууд 1953 ондо эгээн түрүүшынхёо ургаса үгэжэ эхилхэнь.

Садуудhаа үндэр баян ургаса хүряахын тула үрэ жэмэстэ мододой агротехникые, сад дотор бүхэли жэл соо хэгдэхэ гол хүдэлмэринүүдые мэдэхэ шухала. Хабар саhанай хайлаhанай ба газарай хүсэд гэдэhэнэй hүүлээр яблониин хушалтые абадаг юм. Эртын хүйтэндэ яблониин хүлдэхэгүйн тула хушалтыень хэм гадна эртүүр абажа болохогүй. Яблониин хушалтые бүрхэг гү, али хүйтэн үдэр үдэhөө хойшо абаад, модые хүйтэнhөө хамгаалхын тула тэрэ дары известко эдьхээд, сагаадаха хэрэгтэй. Мүн энэ үедэ садуудай ряд хоорондын газарые катогоор даруулха ёhотой юм. Хабарай хүйтэн агаарhаа яблониие хамгаалхын тула эшэнүүдыень газарhаа 35—40 сантиметртэ үргэхэ шухала. Юуб гэхэдэ, газарhаа эды шэнээн үндэртэ хүйтэн агаар бага байдаг. Мүн хабарай хүйтэнhөө садуудые утаагаар утажа хамгаалхада болодог. Багахан садуудта яблониин сэсэгүүдые хүйтэнhөө хамгаалха зорилгоор модые хабтагайгаар, соломоор, мүн бусадшье материалнуудаар хушахада болохо байна. Тэрэшэлэн яблониин эшэ мүшэрнүүдые саг соонь арбайлган, газарта хадхаhан модон дэгээнүүдээр дараха ёhотой. Яблониин эшэ мүшэрнүүдые хухалхагүйн тула энэ хүдэлмэриие тон нигтаар хэхэ хэрэгтэй. Мүн яблониин эшэ мүшэрнүүдэй hүүдэрлэгдээгүй байхань шухала.

Бүхэли зундаа садай газар бог буртаг ногоонуудhаа хододоо сэбэрлэгдэжэ байха ёhотой. Үрэ жэмэстэ мододой хүгжэлтэеэ ... соонь зогсоожо, үбэлжэлгэдэ h... наар орохын тула зунай тэ... хойшо газарыень элдүүрилхэеэ ... лидог юм. Ябган яблониин ябло... нууд газарта няалдажа, ехээр ... лаhанhаа гү, али шинг нойто ... таhанhаа шалтагаалан, түргэн... гутажа болодог юм. Тиимэhээ ... локатай эшэнүүд доро тулгануу... хэхэ хэрэгтэй.

Ябган яблонинуудые саг үргэ... үтэгжүүлжэ ба нэмэлтэ тэжээл ... жэ байха шухала. Тиигэнгүйгө... жэл бүри ургаса абахын ба яб... нинуудые hайнаар ургуулхын ар... гүй. Ябган яблонинуудые hайн... харууhалбал, тэдэ тон эртэ гэхэ... таригдаhанhаа хойшо ор... хоёрдохи ба гурбадахи жэлдээ ... локануудые ургуулжа эхилдэг б... па. Саашадаа 8—10 жэлтэй бо... ходоо яблони бүхэниинь жэл... 40—45 килограмм, 20—25 жэл... болоходоо — 120—150 килогра... яблока үгэдэг юм.

Ябган яблонинуудые үбэлдэ ... hайнаар, үшөө намар байха... хойшо бэлэдхэхэ ёhотой. Тэдээн... түрүүшээр сагаадаха ба саашa... хүйтэн боложо, газарай хальhа... хүрэхэдэ соломоор гү, али хул... хэгдэhэн матануудаар, нарhа... шэлбэhээр хушаха хэрэгтэй. ... гөөр манай эндэ саhанай ба... ородог тула үшөө дээрэhээнь ... ройгоор хушаха ёhотой юм. Саh... най орохо бүринь тэрээниие яб... ниин эшэнүүд дээгүүр обоолоо... мододые хулганаануудай гэмт... хэгүйн тула тойруулан саhы... гэшхэжэ нигталха шухала.

Үрэ жэмэстэ мододые хүйтэн... хамгаалхын тула садууд соо х... гаалгын полосануудые тариха ... рэгтэй. Иимэ полосануудта хүй... акаци, сирень, нохойн хоншо... ильма болон бусад түргэн урга... мододые тариха ёhотой. Хамгаа... гын полосанууд мүн сад соо са... тогтоохоdo ехэ туhатай юм.

Мүнөө үедэ үрэ жэмэстэ модо... ба селекциие үргэнөөр ябуулха ... га боломжо бии. Колхозник, х... дэлмэришэн, албахаагша бүхэ... өөрынгөө усадьба шадарай учас... гуудта ранеткэ, малина, крыжов... тарихаhаа гадна, бүри ургаса ... тэй ба ажалшадай ажана ... байдалда ашагтай ябган яблo... нуудые олоор тарихадань бол... байна. Сад тарилга хадаа мүн ... гасууртай тэмсэлдэ ехэ туhа нэм... болодог юм.

Г. Обухова, акаде... Обручевой нэрэмжэтэ Кях... хизаар ороноо шэнжэлэл... музейн научна сотрудн...

Квартальна түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ

Торийн аймагай нөөсэлгын касса (даагшань нүхэр Бутаков) январь hарын үнгэрhэн 20 хоногой дүнгүүдэй ёhоор 1 кварталай түсэбые нөөсэлгөөр—150 процент, гүрэнэй доторой 3 процентнэ урьhаламжые ажалшадта тараалгаар—200 процент дүүргэбэ.

Тиихэдэ энэ үе соо гүрэнэй у... hаламжануудай тиражуудаар ... гара мянган түхэригэй шүүбэри ... лэгдөө. Тэдэнэй тоодо 1948 оной ... рэнэй 2 процентнэ урьhаламжын ... кабрь hарада гараhан тиражаар ... гэ 50 мянган түхэригэй шүүбэри ... лэгдэhэн байна. Д. Доржиев.

Шатараар СССР-эй чемпионой нэрэзэргэ олохын түлөө

Шатараар СССР-эй чемпионой нэрэзэргэ олохын түлөө мүрысөөнэй дүрбэдэхи парти январиин 31-дэ Советскэ Армиин Центральна Байшангай концертнэ зал соо болобо. Дэлхэйн чемпион М. Ботвинник сагаанаар наадаба. Ботвинник хара нөёндо хүндэ байдал тохёолдуулаа. Тайманов бэрсэеэ тэргээр үгэхэ баатай болобо. Тус парти ... дохи ябадалдаа хойшолуулагда... Гроссмейстер Ботвинник ма... риальна ехэ булюу байдалтай ... лоо.

Февралиин 1-дэ энэ парти на... лагдажа дүүргэгдэхэ. (ТАСС).

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИПОВ.

Адрес редакции. г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7-85. отв. секретаря — 3-23. Отделов: партийной жизни, сельского хозяйства—10-17, пропаганды и переводов—6-84, культуры и быта, промышленности —4-52, мест. информации и писем—11-05. Для междугородных переговоров — 15.

Н—00464. Типография Управления по делам полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000.